

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

VIDAUS AUDITO IR KONTROLĖS METODOLOGIJOS GRUPĖ

**VIDAUS AUDITO TARNYBŲ VEIKIMO
VIEŠUOSIUOSE JURIDINIUOSE ASMENYSE
2024 METŲ APŽVALGA**

**Vilnius
2025**

Turinys

TRUMPINIAI IR SĄVOKOS	3
I SKYRIUS. ĮVADAS	4
II SKYRIUS. VAT AUDITUOJAMI VJA IR ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI	5
III SKYRIUS. VAT VEIKLOS ORGANIZAVIMAS IR NEPRIKLAUSOMUMO UŽTIKRINIMAS	9
IV SKYRIUS. VAT DARBO LAIKO IŠTEKLIAI VEIKLAI VYKDYTI IR KVALIFIKACIJAI TOBULINTI.....	10
V SKYRIUS. VAT VEIKLOS PLANAVIMAS.....	14
VI SKYRIUS. VAT ATLIKTŲ VIDAUS AUDITŲ APŽVALGA	15
VII SKYRIUS. VAT VIDAUS AUDITO ATASKAITOSE PATEIKTŲ REKOMENDACIJŲ.. STEBĖSENA.....	18
VIII SKYRIUS. VAT ATLIKTI RIZIKOS VALDYMO IR VIDAUS KONTROLĖS VERTINIMAI.....	22
IX SKYRIUS. VAT VEIKLOS KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS.....	27
X SKYRIUS. IŠORINIŲ VAT VEIKLOS VERTINIMŲ REZULTATAI.....	29
XI SKYRIUS. VAT VEIKLOS TOBULINIMO REKOMENDACIJOS.....	35

TRUMPINIAI IR SĄVOKOS

Apžvalga – Vidaus audito tarnybų veikimo viešuosiuose juridiniuose asmenyse 2024 metų apžvalga.

BI – biudžetinė įstaiga (viešojo sektoriaus subjektas).

Centralizuoto vidaus audito tarnyba (toliau – CVAT) – vidaus audito tarnyba, įsteigta centralizuotam viešojo juridinio asmens ir visų jam pavaldžių ir (arba) atskaitingų viešųjų juridinių asmenų vidaus auditui atlikti¹.

CVAS – Centralizuoto vidaus audito skyrius.

Istatymas – Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas.

Metinė VAT veiklos ataskaita – metinė vidaus audito tarnybos veiklos ataskaita, parengta pagal Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“ 1 priede nustatytą Vidaus audito tarnybos veiklos ataskaitos formą.

Metinis planas – metinis VAT veiklos planas.

Ministerija – Lietuvos Respublikos ministerija.

Pavyzdinė VA metodika – Pavyzdinė vidaus audito metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“.

Pavyzdiniai VAT nuostatai – Pavyzdiniai vidaus audito tarnybos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1291 „Dėl Pavyzdinių vidaus audito tarnybos nuostatų patvirtinimo“.

RPT – regiono plėtros taryba – konkrečios apskrities savivaldybių įsteigtas juridinis asmuo (viešojo sektoriaus subjektas).

Standartai – Tarptautiniai vidaus audito profesinės praktikos standartai (2017 m.) (nuo 2025 m. – Pasauliniai vidaus audito standartai), patvirtinti Vidaus auditorių instituto.

Valstybės institucijų VAT – viešųjų juridinių asmenų, kurių teisinė forma yra biudžetinė įstaiga, vidaus audito tarnybos, išskyrus ministerijų ir savivaldybių centralizuoto vidaus audito tarnybas.

Vidaus audito tarnyba (toliau – VAT) – viešojo juridinio asmens administracijos padalinys, įsteigtas vidaus auditui atlikti².

VJA – viešasis juridinis asmuo, kuris yra viešojo sektoriaus subjektas.

VJA VAT – visų viešųjų juridinių asmenų (valstybės institucijų, ministerijų, savivaldybių ir viešųjų įstaigų) vidaus audito ir centralizuoto vidaus audito tarnybos.

VšĮ – viešoji įstaiga, kuri yra viešojo sektoriaus subjektas.

---

¹ Įstatymo 2 straipsnio 2 dalis.

² Įstatymo 2 straipsnio 6 dalis.

I SKYRIUS IVADAS

1.	Apžvalgos motyvai	<p>Pagal Įstatymo 11 straipsnio 4 dalį, VAT vadovas iki kiekvienų metų kovo 1 dienos turi parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos finansų ministerijai ir kitiems Įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje nurodytiems gavėjams metinę VAT veiklos ataskaitą.</p> <p>Pagal Įstatymo 3 straipsnio 3 punktą, Finansų ministerija, formuodama valstybės politiką vidaus kontrolės ir vidaus audito srityse, organizuodama, koordinuodama ir kontroliuodama jos įgyvendinimą, analizuoja VAT veiklą ir teikia rekomendacijas, kaip ją tobulinti.</p>
2.	Analizuojami subjektai	<p>106 VJA VAT:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 19 valstybės institucijų VAT; 2. 14 ministerijų CVAT; 3. 60 savivaldybių CVAT; 4. 13 VŠĮ VAT.
3.	Duomenų šaltiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. 2024 metų VJA VAT veiklos ataskaitos. 2. 2024 metais atliktų išorinių VJA VAT veiklos vertinimų ataskaitos.
4.	Tikslai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Išanalizuoti metinėse VAT veiklos ataskaitose pateiktus duomenis. 2. Apibendrinti VAT veiklos analizės rezultatus.
5.	Veiksmai tikslams pasiekti	<ol style="list-style-type: none"> 1) atlikti VJA vidaus audito sistemos peržiūrą ir nustatyti VAT veiklos pokyčių tendencijas; 2) sudaryti galimybę VAT palyginti savo veiklą su Apžvalgoje teikiamais atskirais VAT veiklos rodikliais; 3) skleisti vidaus audito gerąją praktiką; 4) atkreipti dėmesį į dažniausiai pasitaikančius VJA VAT veiklos trūkumus ir skatinti jų vengti; 5) pateikti rekomendacijas VJA VAT veiklai tobulinti. 6) supažindinti VJA vadovus, VAT darbuotojus, sprendimus priimančius VJA (Lietuvos Respublikos Seimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybę), visuomenę, kitus suinteresuotus asmenis su VJA VAT veiklos apibendrinta informacija.
6.	Laikotarpis	2024 metai
7.	Apžvalgoje nagrinėjami klausimai	<ol style="list-style-type: none"> 1. VAT audituojami VJA ir žmogiškieji ištekliai. 2. VAT veiklos organizavimas ir nepriklausomumo užtikrinimas. 3. VAT darbo laiko ištekliai veiklai vykdyti ir kvalifikacijai tobulinti. 4. VAT veiklos planavimas. 5. VAT atliktų vidaus auditų apžvalga. 6. VAT vidaus audito ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną. 7. VAT atlikti rizikos valdymo ir vidaus kontrolės vertinimai. 8. VAT veiklos kokybės užtikrinimas. 9. Išorinių VAT veiklos vertinimų rezultatai. 10. VAT veiklos tobulinimo rekomendacijos.

II SKYRIUS VAT AUDITUOJAMI VJA IR ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

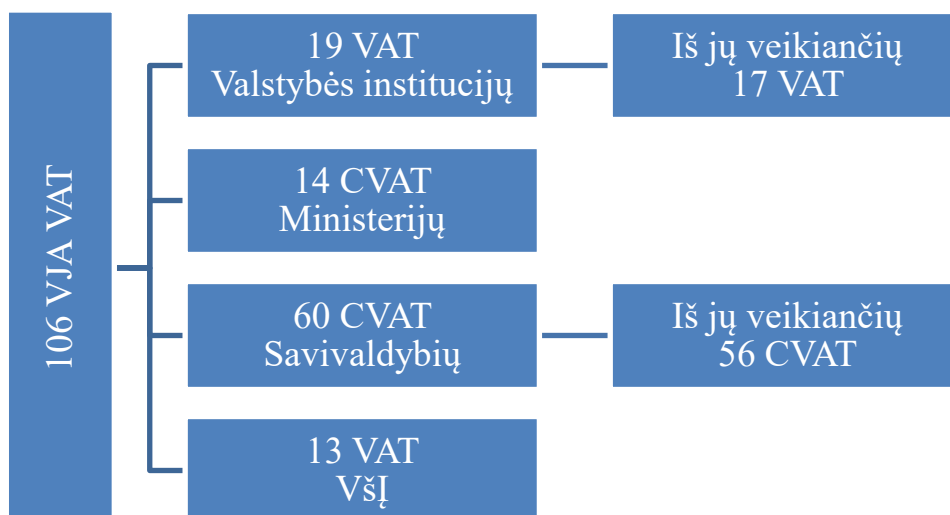
Įstatyme nustatyti vidaus kontrolės ir vidaus audito tikslai, veikimas ir dalyvių kompetencija vidaus kontrolės ir vidaus audito srityse, taip pat nustatyti reikalavimai dėl CVAT ir VAT steigimo ir jų veikimo užtikrinimo visame viešajame sektoriuje.

Vadovaujantis Įstatymo 9 straipsnio nuostatomis, CVAT yra įsteigtos visose 14-oje ministerijų ir 60-yje savivaldybių, taip pat įsteigtas VAT turėjo:

Valstybės institucijos	VšĮ
↓	↓
<ol style="list-style-type: none"> 1. Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija 2. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija 3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija 4. Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra 5. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba 6. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė 7. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas 8. Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 9. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 10. Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 11. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos 12. Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 13. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba 14. Nacionalinė teismų administracija 15. Valstybinė energetikos reguliavimo taryba 16. Viešųjų pirkimų tarnyba 17. Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnyba 18. Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija 19. Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos 	<ol style="list-style-type: none"> 1. VšĮ Kauno technologijos universitetas 2. VšĮ Klaipėdos universitetas 3. VšĮ Lietuvos energetikos institutas 4. VšĮ Lietuvos muzikos ir teatro akademija 5. VšĮ Lietuvos sporto universitetas 6. VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universitetas 7. VšĮ Mykolo Romerio universitetas 8. VšĮ Vilniaus dailės akademija 9. VšĮ Vytauto Didžiojo universitetas 10. VšĮ Vilniaus universitetas 11. VšĮ Vilniaus Gedimino technikos universitetas 12. VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninė Kauno klinikos 13. VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija

Apžvalgoje metinėse VJA VAT veiklos ataskaitose pateikti duomenys apibendrinami grupuojant juos pagal 4 grupes, pateiktas 1 paveikslėlyje: valstybės institucijų VAT, ministerijų CVAT, savivaldybių CVAT ir VšĮ VAT.

Informacija apie VJA įsteigtas ir veikiančias CVAT ir VAT pateikiama 1 paveikslėlyje.

1 paveikslėlis. VJA įsteigtų ir veikiančių CVAT ir VAT skaičius 2024 m.

2024 metų VAT veikos ataskaitų nepateikė Viešųjų pirkimų tarnybos VAT (kurios vadovas 2024 metais buvo atleistas iš užimamų pareigų), Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos VAT (kurios vadovas dar 2018 metais buvo atleistas iš einamų pareigų ir iki šiol ši pareigybė yra neužimta) ir 4 savivaldybių administracijų – Ignalinos rajono, Kaišiadorių rajono, Lazdijų rajono ir Rietavo – CVAT (nesant jose darbuotojų).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, vadovaudamasis Įstatymo 13 straipsnio 1 punkto nuostata, *VJA vadovas turi įsteigti VAT VJA*, kai ji turi būti steigiama pagal šio Įstatymo 9 straipsnį, *ir užtikrinti jos veikimą*.

Vadovaujantis Įstatymo nuostatomis, šiuo metu vidaus auditas funkcionuoja visame viešajame sektoriuje³ (veikiant VJA įsteigtoms CVAT arba VAT, priskyrus atlikti vidaus auditą kitų VJA CVAT (arba VAT) arba prireikus įsigyjant vidaus audito paslaugas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka⁴).

2024 metų VJA VAT veiklos ataskaitose nurodyti 3 047 audituojami pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA (viešojo sektoriaus subjektai, kurių teisinė forma yra BĮ, VšĮ ar RPT) bei kiti (priskirti) audituojami VJA. Pažymėtina, kad didžiausias skaičius audituojamų VJA priskirtinas ministerijų ir savivaldybių CVAT. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos CVAT⁵ teko 103 audituojami VJA, o Vilniaus miesto savivaldybės CVAS⁶ – net 343 audituojami VJA.

Be Įstatyme ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose vidaus auditą, nustatytų funkcijų, 4 ministerijų – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos – CVAS, vadovaudamiesi Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktų reikalavimais ir (arba) Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, 2024 metais taip

³ Pagal Įstatymo 9 straipsnį „Vidaus audito tarnybos steigimas“.

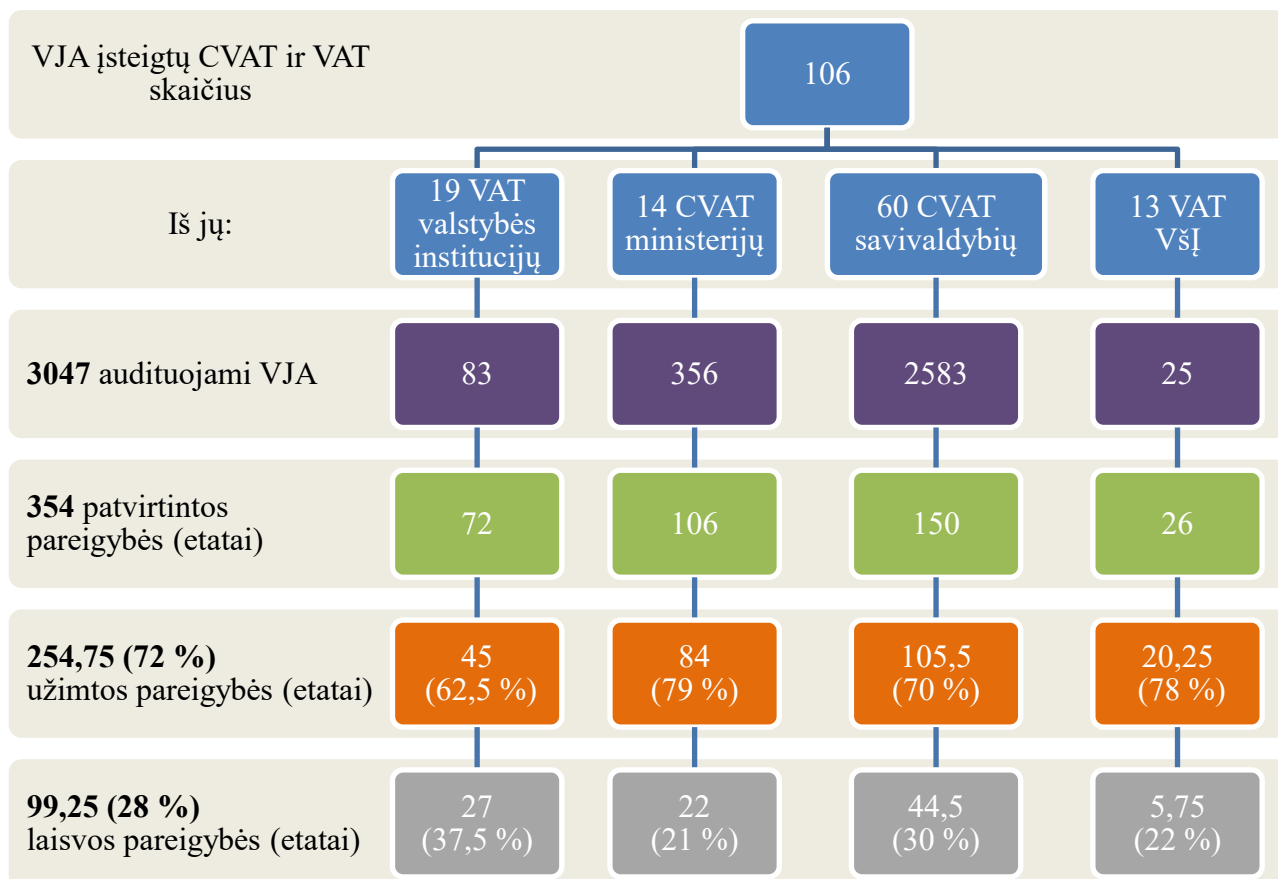
⁴ Tik Įstatymo 9 straipsnio 7 dalyje nustatytais atvejais.

⁵ Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos CVAT patvirtintos 8 pareigybės (etatai).

⁶ Vilniaus miesto savivaldybės CVAS patvirtintos 7 pareigybės (etatai).

pat įgyvendino ir audito institucijos funkcijas, atliko atitinkamų ministerijų administruojamos ES ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos ir kitų lėšų administravimo ir panaudojimo auditus.

Informacija apie audituojamus VJA, patvirtintas, užimtas ir laisvas CVAT (VAT) pareigybes (etatus) pateikiama 2 paveikslėlyje.

2 paveikslėlis. Audituojamų VJA, CVAT (VAT) patvirtintų, užimtų ir laisvų pareigybių (etatu) skaičius 2024 m.

106 VJA įsteigtose CVAT ir VAT ataskaitinių metų pradžioje buvo patvirtintos 354 pareigybės (etatai), iš kurių 254,75 pareigybės (etato) (arba 72 proc.) buvo užimtos, o 99,25 (arba 28 proc.) – laisvos.

Ministerijų ir savivaldybių CVAT didelis audituojamų VJA skaičius, atliekamų vidaus auditų sudėtingumas, riboti žmogiškieji ištekliai (kai neužimtos pareigybės (etatai) sudaro 21–30 proc. visų patvirtintų pareigybių (etatu)) dažnai kelia rimtų iššūkių visai viešojo sektoriaus vidaus audito sistemai, nes sudėtinga užtikrinti efektyvų vidaus audito veiklos vykdymą (neįmanoma atlikti visų VJA VAT priskirtų audituojamų subjektų vidaus audito, laiku reaguoti į atskirose VJA veiklose srityse naujai pasireiškusią riziką, atliepti VJA vadovybės lūkesčius) ir atliekamų vidaus auditų kokybę.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad didžiausias CVAT (VAT) laisvų pareigybių (etatu) skaičius, 2024 metų duomenimis, nustatytas valstybės institucijų VAT (37,5 proc.) ir savivaldybių CVAT (30 proc.). Be to, 30 savivaldybių CVAT yra patvirtintos CVAT vadovo ir vidaus auditoriaus pareigybės, tačiau faktiškai užimta tik viena pareigybė (vadovo arba vyriausiojo specialisto, kuriam laikinai pavesta atlikti vadovo funkcijas). CVAT dirbant tik vienam darbuotojui, nėra atliekamos su

vidaus audito kokybės užtikrinimu susijusios procedūros: vidaus auditorių darbo priežiūra, vidaus audito darbo dokumentų ir ataskaitų projektų peržiūra, sudėtinga užtikrinti vidaus audito veiklos tęstinumą (darbuotojo ligos, išėjimo iš darbo ar kitais atvejais).

Lyginant atskirų VAT (CVAT) žmogiškųjų išteklių (patvirtintų VJA VAT pareigybių (etatų)) ir jiems priskirtų audituojamų VJA skaičių, prasčiausia padėtis nustatyta savivaldybėse. Pažymėtina, kad didžiausias audituojamų VJA skaičius, tenkantis vienam vidaus auditoriui, yra Vilniaus, Šiaulių, Klaipėdos miestų ir Vilniaus rajono savivaldybių CVAT – atitinkamai 49, 31, 25 ir 25 savivaldybių VJA (viešojo sektoriaus subjektai).

1 lentelėje pateikiamas faktiškai dirbantiems darbuotojams tenkantis audituojamųjų VJA skaičius.

Eil. Nr.	Audituojamų VJA skaičius	Faktiškai dirbančių darbuotojų skaičius			
		Valstybės institucijų VAT	Ministerijų CVAT	Savivaldybių CVAT	VšĮ VAT
1.	82–343	-	5	1–8	-
2.	46–81	-	5	2–4	-
3.	35–45	-	2–11	0–3	-
4.	22–34	4	2	0–2	-
5.	1-21	0–5	2–18	0–1	1–3

1 lentelė. Audituojamų VJA ir faktiškai dirbančių CVAT (VAT) darbuotojų skaičius 2024 m.

Nepaisant vidaus auditoriams keliamų aukštų reikalavimų dėl kvalifikacijos, kompetencijos ir patirties⁷ bei jų atliekamų funkcijų sudėtingumo⁸, dar 2023 metais buvo priimti politiniai sprendimai⁹, kurie iš esmės pablogino viešojo sektoriaus vidaus auditorių – valstybės tarnautojų – padėtį. Įsigaliojus naujam teisiniam reguliavimui, nurodytos valstybės tarnautojų (tarp jų – ir vidaus auditorių) pareigybės iki 2026 m. sausio 1 d. turėjo būti panaikintos, vietoj jų įsteigiant darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybes. Nors minėtais pakeitimais vidaus auditorių funkcijos, atsakomybė ir atskaitomybė nepasikeitė, tačiau tai galimai lėmė kvalifikuotų ir kompetentingų specialistų praradimą ir padidėjusį neužimtų VJA VAT pareigybių (etatų) skaičių. Šią problemą savo metinėse CVAT veiklos ataskaitose nurodė kelių savivaldybių CVAT. Dėl šios problemos Finansų ministerija, kaip valstybės politiką

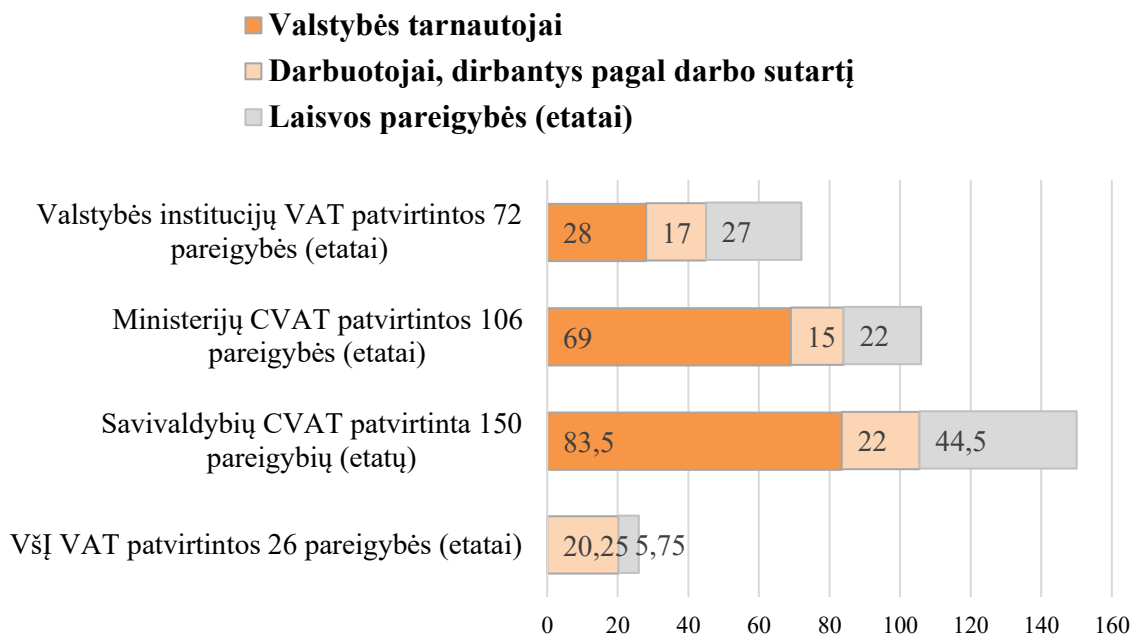
⁷ Numatyti specialūs reikalavimai VJA VAT veiklą vykdančiam personalui (pavyzdžiui, nustatyta VAT vadovo, vidaus auditoriaus kompetencija (Įstatymo 11 ir 12 straipsniai), specialieji reikalavimai asmenims, pretenduojantiems užimti VAT vadovo pareigas (Įstatymo 11 straipsnio 1 dalis), nepriklausomumo reikalavimai ir kt.).

⁸ Pagrindiniai vidaus audito uždaviniai – tirti ir vertinti VJA valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, teikti VJA vadovams rekomendacijas dėl jų tobulinimo, taip pat minėtais klausimais juos konsultuoti (Įstatymo 8 straipsnio 2 dalis).

⁹ 2023 m. gegužės 25 d. Seimas priėmė Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymą bei su juo susijusius įstatymus (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos, Įstatymo ir kt. susijusių įstatymų pakeitimo įstatymus).

vidaus audito srityje formuojanti institucija, taip pat kreipėsi¹⁰ į Vidaus reikalų ministeriją (kuri yra atsakinga už valstybės politikos valstybės tarnybos srityje formavimą), prašydama jos rengiant pasiūlymus Vyriausybei dėl valstybės tarnybos teisinio reguliavimo tobulinimo apsvarstyti galimybę VJA VAT darbuotojams išlaikyti ir karjeros valstybės tarnautojo statusą, kartu pateikdama motyvus dėl vidaus auditorių – valstybės tarnautojų – statuso išlaikymo (grąžinimo).

Informacija apie VJA VAT darbuotojų pasiskirstymą (pagal jų turimą statusą) bei laisvų pareigybių (etatu) skaičių 2024 metais pateikiama 3 paveikslėlyje.

3 paveikslėlis. VJA VAT darbuotojų (pagal jų turimą statusą) ir laisvų pareigybių (etatu) skaičius 2024 m.

Apibendrinant 3 paveikslėlyje pateiktus duomenis, galima daryti išvadą, kad 2025 metų pradžioje valstybės tarnautojo statusą vis dar išlaikė 69 (arba 82 proc.) ministerijų CVAT, 83,5 (arba 79 proc.) savivaldybių CVAT ir 28 (arba 62 proc.) valstybės institucijų VAT dirbančių darbuotojų.

III SKYRIUS

VAT VEIKLOS ORGANIZAVIMAS IR NEPRIKLAUSOMUMO UŽTIKRINIMAS

VJA VAT vadovai veiklą organizuoja vadovaudamiesi Įstatymu, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus auditą, taip pat VJA vadovo patvirtintais VAT nuostatais ir vidaus audito metodika, parengtais pagal Pavyzdinius VAT nuostatus ir Pavyzdinę VA metodiką, atsižvelgdami į VJA veiklos ypatumus, VJA veiklą reglamentuojančius įstatymus ir Standartus.

Pagal Įstatymo nuostatas, VAT vadovas ir vidaus auditoriai negali dalyvauti valdant VJA ir (arba) jam pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA¹¹ ir, siekdami išsaugoti objektyvumą, jie turi nedalyvauti nustatant ir įgyvendinant VJA vidaus kontrolės politiką¹². Be to, *VJA vadovas užtikrina*

¹⁰ 2025 m. rugsėjo 1 d. raštas Nr. 6K-25/4385 „Dėl vidaus audito tarnybų vadovų ir vidaus auditorių teisinio statuso“.

¹¹ Įstatymo 10 straipsnio 5 dalis.

¹² Įstatymo 10 straipsnio 6 dalis.

vidaus auditorių veiklos ir organizacinį nepriklausomumą ir negali šios valdymo funkcijos perduoti kitiems VJA darbuotojams¹³.

Pagal VJA VAT metinėse VAT veiklos ataskaitose pateiktus duomenis, nenustatyta, kad 2024 metais VJA vidaus auditoriams būtų daromas poveikis planuojant, vykdamt vidaus audito veiklas ir pateikiant vidaus audito rezultatus. Jie, siekdami užtikrinti objektyvumą, nedalyvavo nustatant ir įgyvendinant VJA, jam pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA vidaus kontrolės politiką, tikrinant ir vertinant veiklą, už kurią jie buvo atsakingi mažiau kaip prieš vienus metus prieš pradėdami eiti VAT vadovo, vidaus auditoriaus pareigas.

Tačiau kai kurių VŠĮ VAT vidaus auditoriai metinėse VAT veiklos ataskaitose pažymėjo, kad jie dalyvauja atliekant VŠĮ inventurizaciją. Atkreiptinas dėmesys, kad *vidaus auditoriai neturi būti traukiami į darbo grupių ir komisijų sudėtį narių teisėmis* ir turėtų vadovautis Pavyzdinių VAT nuostatų 10.8 papunkčiu, kuriame nustatyta, kad VAT turi teisę deleguoti savo atstovus *stebėtojų teisėmis* dalyvauti VJA organizuojamuose pasitarimuose, komisijų ir darbo grupių posėdžiuose. Taigi, VAT privalo likti nepriklausoma nuo vertinamos VJA, jam pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA veiklos ir negali būti atsakinga už ją¹⁴.

Vidaus auditoriai atlikdami vidaus auditus laikėsi Vidaus auditorių profesinės etikos taisyklėse nustatytų vidaus auditorių profesinio elgesio principų ir normų, vidaus auditams atlikti taikė turimas žinias, įgūdžius ir patirtį.

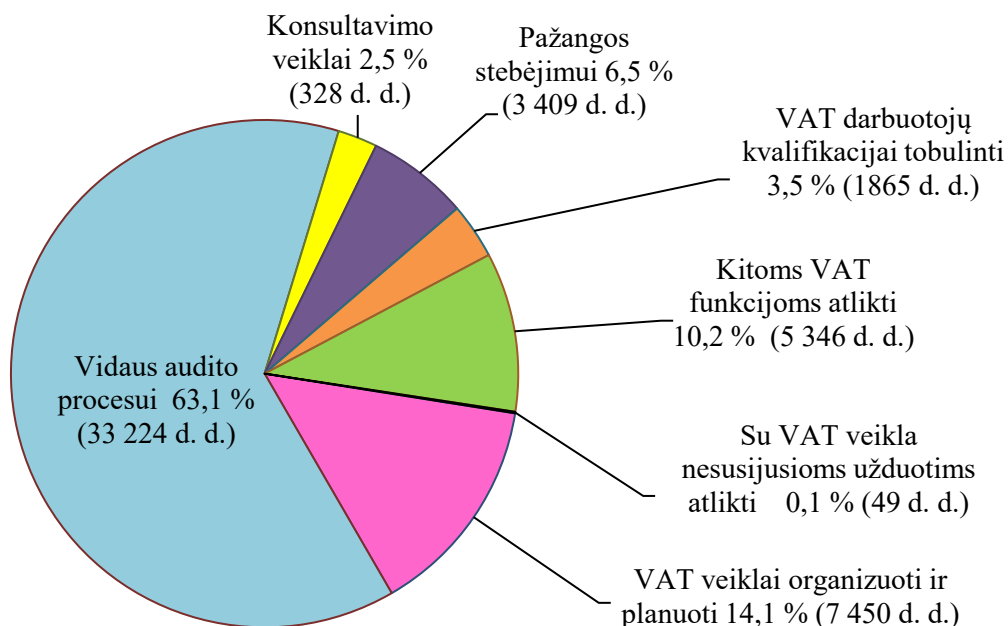
IV SKYRIUS VAT DARBO LAIKO IŠTEKLIAI VEIKLAI VYKDYTI IR KVALIFIKACIJAI TOBULINTI

Apibendrinus VJA VAT veiklos ataskaitose pateiktą informaciją, galima daryti išvadą, kad 2024 metais, panašiai kaip ir 2023 metais, VAT darbuotojai daugiausia laiko skyrė *vidaus audito procesui* (apie 63 proc.), *VAT veiklos organizavimui* ir *planavimui* (apie 14 proc.), tačiau pažymėtina, kad *konsultavimo veiklai* buvo skirta tik apie 2,5 proc. viso darbo laiko, nors pagal tarptautinę vidaus audito gerąją praktiką (Standartus) konsultavimo veikla laikoma pažangia vidaus audito veikla, kuria siekiama konsultuojamiems asmenims padėti gerinti VJA valdymo, jo rizikos valdymo ir vidaus kontrolės procesus.

Informacija, kaip faktinis VJA VAT darbo dienų skaičius pasiskirstė VAT veiklai vykdyti ir kitoms funkcijoms atlikti, taip pat kvalifikacijai tobulinti, pateikiama 4 paveikslėlyje.

¹³ Įstatymo 10 straipsnio 1 dalis.

¹⁴ Pavyzdinių VAT nuostatų 4 punktas.

4 paveikslėlis. VJA VAT darbo dienų, skirtų VAT veiklai vykdyti ir kvalifikacijai tobulinti, procentas (skaičius) 2024 m.

Pažymėtina, kad 2024 metais konsultavimo veiklą vykdė ir konsultavimo veiklos užduoties ataskaitas teikė 3 ministerijų ir 4 savivaldybių CVAT vidaus auditoriai, 4 valstybės institucijų ir 4 VšĮ VAT vidaus auditoriai.

Detalesnė informacija apie atskirų VJA VAT vykdytą konsultavimo veiklą pateikiama 2 lentelėje.

Eil. Nr.	VJA VAT	Konsultavimo veiklos užduotims atlikti skirta	
		Darbo dienų skaičius	Darbo dienų skaičiaus procentinė dalis nuo bendro VAT darbo dienų skaičiaus
1.	Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos VAS	235	34,6 proc.
2.	Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos CVAT	361	29,6 proc.
3.	VšĮ Vilniaus universiteto VAS	151	26 proc.
4.	Aplinkos ministerijos CVAS	70	17 proc.
5.	Seimo kanceliarijos VAS, Valstybės saugumo departamento VAS, VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto VAT, VšĮ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos VAT	41–79	10,6–12,6 proc.
6.	Mažeikių rajono savivaldybės administracijos CVAS	70	8,4 proc.
7.	Krašto apsaugos ministerijos CVAT	108	2,5 proc.
8.	Generalinės prokuratūros VAS, VšĮ Lietuvos energetikos instituto VAT, Trakų, Šilutės ir Biržų rajonų savivaldybių administracijų CVAS	8–18	1,8–6,6 proc.

2 lentelė. Atskirų VJA VAT konsultavimo veiklai skirtas darbo dienų skaičius (procentai) 2024 m.

Konsultacijos teiktos dėl: VJA vidaus kontrolės (rizikų valdymo) tobulinimo ir vertinimo, vidaus kontrolės politikos turinio atnaujinimo, viešojo pirkimo procese dalyvavusių struktūrinių padalinių vykdomų priemonių rizikos valdymo, lėšų planavimo ir finansinių planų įgyvendinimo, projektų vertinimo proceso tobulinimo, paramos fondo veiklos ir valdymo, VJA struktūrinių padalinių veiklos ir valdymo bei tvarios valdysenos principų diegimo, finansinių išsipareigojimų ir sutarčių vykdymo kontrolės, tarnybinio transporto naudojimo, personalo administravimo procesų ir darbo užmokesčio nustatymo, mobiliojo ryšio įrangos apskaitos ir naudojimo, darbo nuotoliniu ar mišriu būdu organizavimo, valdymo procesų dokumentavimo, taip pat dėl rekomendacijų, pateiktų vidaus audito ataskaitose, įgyvendinimo priemonių plano procesų tobulinimo.

VAT, gavusios paklausimus elektroniniu būdu, teikė konsultacijas (žodines ir elektroniniu būdu) dėl VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės procesų tobulinimo, mažos vertės viešųjų pirkimų organizavimo ir atlikimo, darbo apmokėjimo sistemos tobulinimo. Teikdamos konsultacijas, VJA VAT pagal poreikį derino su konsultuojamu asmeniu paklausimo pobūdį, apimtį, terminus, būtinus konsultacijos tikslams pasiekti. VAT darbuotojai, teikdami konsultacijas, išliko objektyvūs, o suteiktos konsultacijos netrukdė vidaus audito nepriklausomumui.

Vadovaujantis Įstatymo nuostatomis, vidaus auditoriui nustatyta teisė *tobulinti savo kvalifikaciją*¹⁵, o VAT vadovui priskirta kompetencija tobulinti savo kvalifikaciją ir sudaryti sąlygas ją tobulinti vidaus auditoriams¹⁶.

2024 metais vidaus auditoriai kvalifikacijai tobulinti skyrė 1 865 (arba 3,5 proc.) darbo dienas, t. y. *vienam VAT darbuotojui vidutiniškai teko 7,5 darbo dienos kvalifikacijai kelti* (kas atitinka tarptautinę gerąją vidaus audito praktiką¹⁷), įskaitant savišvietą ir mokymąsi atliekant veiklą – nuolat sekant teisės aktų pakeitimus, susipažįstant su naujais teisės aktais, reglamentuojančiais tam tikras vidaus audito atlikimo sritis, mokantis iš kolegų, praktiškai pritaikant įgytas žinias ir pan.

Informacija apie VJA VAT vienam darbuotojui kvalifikacijai tobulinti vidutiniškai skirtą darbo dienų skaičių pateikiama 3 lentelėje.

Eil. Nr.	VJA VAT	VAT darbuotojų skaičius	Kvalifikacijai tobulinti skirtų darbo dienų skaičius	Vienam VAT darbuotojui kvalifikacijai tobulinti vidutiniškai skirtas darbo dienų skaičius
1.	Valstybės institucijų VAT	45	412	9
2.	Ministerijų CVAT	84	718	8,5
3.	Savivaldybių CVAT	106	584	5,5
4.	VšĮ VAT	21	151	7
	Iš viso:	256	1865	7,5

3 lentelė. VJA VAT vienam darbuotojui kvalifikacijai tobulinti vidutiniškai skirtas darbo dienų skaičius 2024 m.

¹⁵ Įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 6 punktas.

¹⁶ Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 9 punktas.

¹⁷ Pažymėtina, kad, pagal tarptautinės gerosios vidaus audito profesinės praktikos nuostatas (Standartus), minimalus rekomenduojamas kiekvieno vidaus auditoriaus mokymų valandų skaičius per metus turėtų būti 40 akad. valandų (arba 5 darbo dienos), kaip atitinkantis daugelį profesinio sertifikavimo reikalavimų.

Didžioji dalis mokymų, kuriuose dalyvavo VAT darbuotojai, buvo skirti profesiniams ir bendriesiems gebėjimams stiprinti. 2024 metais VJA VAT darbuotojai dalyvavo Vidaus auditorių asociacijos, Valstybės ir savivaldybių vidaus auditorių asociacijos, Klaipėdos universiteto tęstinių studijų centro, Lietuvos auditorių rūmų, uždarnosios akcinės bendrovės „Apskaitos ir audito žinios“, uždarnosios akcinės bendrovės „Mokesčių srautas“, UAB Ekonomikos mokymo centro, MB Mokymų klubo, Nacionalinio kibernetinio saugumo centro prie Krašto apsaugos ministerijos organizuotuose mokymuose (seminaruose), Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Viešųjų pirkimų tarnybos, Lietuvos kokybės vadybos ir inovacijų asociacijos, VšĮ „Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centras“ ir kitų institucijų renginiuose, taip pat vidiniuose mokymuose.

Vidaus auditoriai dalyvavo mokymuose apie viešųjų pirkimų, mokesčių naujoves, administracinės naštos mažinimą, ISO standartus ir jų taikymo praktiką, rizikingų sričių nustatymą, korupcijos sampratą ir korupcijos rizikų vertinimą, viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistemos analizę ir finansų kontrolę, vidaus audito planavimą ir dokumentavimą, dirbtinio intelekto taikymą, vidaus audito vadovo veiklos gerąją praktiką, Valstybės kontrolės duomenų mainų svetainės ARIS naudojimą ir kt.

Dalis VAT savo 2024 metų VAT veiklos ataskaitose pažymėjo, ką taip pat pastebėjo ir Finansų ministerijos darbuotojai, 2024 metais atlikę viešojo sektoriaus vidaus auditorių kvalifikacijos tobulinimo analizę¹⁸, kad *rinkoje gana maža pasiūla vidaus auditoriams pritaikytų (specializuotų) ir VAT poreikius bei VJA finansines galimybes atitinkančių mokymų*. Daugiausia siūlomi į bendrųjų gebėjimų stiprinimą orientuoti, fragmentiški atskirų temų mokymai, *pasigendama tęstinių specializuotų mokymų (pavyzdžiui, veiklą pradedantiems vidaus auditoriams ar pan.)*. Be to, kaip metinėse VAT veiklos ataskaitose pažymėjo dalis VAT vadovų, *mokymų kokybė ne visada tenkina ir atitinka vidaus auditorių poreikius*.

Papildomai pažymėtina, kad įvertinant tai, kad 2024–2025 m. didžiausių rizikų sąrašė *kibernetinio saugumo sritis* užima pirmąją vietą¹⁹, ir tai, kad Vidaus auditorių institutas išleido naują „Kibernetinio saugumo teminį reikalavimą“²⁰ ir jo naudotojo vadovą²¹, o vidaus auditoriams ypač svarbu didinti kompetencijas atliekant šios VJA veiklos srities vidaus auditus, mokymai *kibernetinio saugumo vidaus audito temomis kaip prioritetiniai* yra aktualūs viso viešojo sektoriaus vidaus auditoriams. Taip pat Standartuose nurodyta, kad visi vidaus audito specialistai turėtų išklaudyti ir *etikos srities* tęstinius profesinius mokymus²². Labai svarbu vidaus auditoriams neatsilikti nuo technologijų raidos bei savo darbe imti dažniau taikyti pažangius darbo įrankius, metodus, programas ir pan. (pavyzdžiui, apdorojant

¹⁸ Atlikta įgyvendinant Seimo Audito komiteto 2023 m. gruodžio 13 d. protokolinį sprendimą Nr.141-P-36 (3 punktas).

¹⁹ Vidaus auditorių instituto „Risk in Focus“ ataskaitose.

²⁰ **Kibernetinis saugumo teminis reikalavimas** (angl. *Cybersecurity Topical Requirement*), Vidaus auditorių institutas, 2025 m. (įsigalios 2026 m. vasario 5 d.).

²¹ **Kibernetinio saugumo teminio reikalavimo naudotojo vadovas** (angl. *Cybersecurity Topical Requirement User Guide*), Vidaus auditorių institutas, 2025 m. (įsigalios 2026 m. vasario 5 d.).

²² **Standartai: II sritis – Etika ir profesionalumas**, apimanti 3.1 standartą – *Kompetencija* ir 3.2 standartą – *Tęstinis profesinis tobulėjimas* (Įgyvendinimo aspektai: Vidaus auditorių institutas reikalauja, kad jos pažymėjimų turėtojai baigtų *etikos srities mokymus*, kurie sudaro privalomojo tęstinio profesinio mokymo dalį. Nors šis reikalavimas susijęs būtent su Vidaus auditorių instituto sertifikatais, visi vidaus audito specialistai turi reguliariai baigti etikos srities testinį profesinį mokymą arba mokymus).

didelius duomenų srautus, rengiant vidaus audito ataskaitas *panaudoti dirbtinio intelekto (DI) siūlomas galimybes* ir kt.), o tam taip pat reikalingi mokymai.

V SKYRIUS VAT VEIKLOS PLANAVIMAS

VJA VAT veikla planuojama sudarant ilgalaikius ir metinius VAT veiklos planus²³. Pagal 2024 metų VJA VAT veiklos ataskaitose pateiktą informaciją, VAT veikla buvo planuojama įvertinus audituojamą visumą ir VJA struktūrinius pokyčius, VAT žmogiškuosius išteklius, riziką, susijusią su teisės aktų reikalavimų pasikeitimais, VJA vadovų išvalgas, VJA strateginių ir kitų veiklos planų įgyvendinimą, atliekamų vidaus auditų periodiškumą, anksčiau atliktų vidaus auditų ir vidaus kontrolės vertinimo rezultatus, teiktų reikšmingų rekomendacijų įgyvendinimą, didžiausią dėmesį skiriant korupcijos rizikos valdymo, VJA vidaus kontrolės politikos tinkamo veikimo, Kokybės vadybos sistemos standartuose nustatytų reikalavimų laikymosi, valstybės biudžeto lėšų tinkamo panaudojimo vertinimui.

Planuojant VJA VAT veiklą svarbiausias veiksnys yra rizikos vertinimu grįstas planavimas (kuriuo siekiama nustatyti, įvertinti ir prioretizuoti rizikingas VJA veiklos sritis), taip pat aiškūs VAT tikslai (vertinti VJA valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę), kurie būtų suderinti su VJA veiklos prioritetais ir padėtų įgyvendinti jo veiklos tikslus.

2024 metais planuojant VJA VAT veiklą dažniausiai atsižvelgta į šias rizikingiausias VJA veiklos sritis:

- ❖ audituojamam subjektui, jo programoms įgyvendinti skirtų asignavimų dydis;
- ❖ valdomo turto vertė, ilgalaikiam turtui įsigyti skirti asignavimai;
- ❖ informacinių sistemų valdymas ir modernizacija;
- ❖ informacinių technologijų naudojimas ir duomenų sauga;
- ❖ investicijų projektų įgyvendinimas;
- ❖ sutarčių vykdymo priežiūra arba kontrolė;
- ❖ audituojamo subjekto žmogiškieji ištekliai, jų atliekamų funkcijų svarba;
- ❖ audituojamo subjekto teisės aktų, dokumentų rengimas ir valdymas;
- ❖ viešųjų pirkimų sandorių apimtys ir kt.

Taip pat atsižvelgta į audituojamojo subjekto pateiktus prašymus atlikti tam tikros jo veiklos srities vidaus auditą.

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos CVAS rizikos vertinimą atlieka taikydamos skirtingus rizikos veiksnius atskiroms audituojamos visumos dalims: savivaldybės administracijos struktūriniams padaliniais, savivaldybės BĮ ir VŠĮ strateginio veiklos plano programoms bei investicijų projektų įgyvendinimo programai.

Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos Audito skyrius ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos VAS, planuodami savo veiklą, atsižvelgia į siekiamybę per 5 metų laikotarpį išaudituoti visą vidaus audito visumą (VJA veiklos sritis ir procesus).

²³ Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 3 punktas.

VI SKYRIUS VAT ATLIKTŲ VIDAUS AUDITŲ APŽVALGA

VJA VAT 2024 metais planavo atlikti 651 vidaus auditą, iš kurių faktiškai buvo atlikti 568 (arba 87,25 proc.) vidaus auditai (įskaitant ministerijų CVAT atliktus Europos Sąjungos ir (arba) tarptautinės finansinės paramos lėšų panaudojimo auditus), taip pat buvo atlikti 35 (arba 5,8 proc.) metiniuose planuose nenumatyti (neplanuoti) vidaus auditai.

Informacija apie planuotus ir atliktus vidaus auditus pateikiama 4 lentelėje.

Eil. Nr.	VJA	Planuotų vidaus auditų skaičius	Atliktų planinių vidaus auditų skaičius	Atliktų planinių vidaus auditų procentinė dalis nuo planuotų vidaus auditų skaičiaus	Atliktų neplaninių vidaus auditų skaičius	Atliktų neplaninių vidaus auditų procentinė dalis nuo atliktų vidaus auditų skaičiaus	Bendras atliktų vidaus auditų skaičius	Neužbaigtų ir neatliktų vidaus auditų procentinė dalis nuo planuotų vidaus auditų skaičiaus
1.	Valstybės institucijų VAT	83	62	74,7 proc.	7	10,15 proc.	69	25,3 proc.
2.	Ministerijų CVAT	139	129	92,8 proc.	5	3,73 proc.	134	7,2 proc.
3.	Savivaldybių CVAT	383	343	89,6 proc.	20	5,51 proc.	363	10,4 proc.
4.	VšĮ VAT	46	34	73,9 proc.	3	8,11 proc.	37	26,1 proc.
	Iš viso:	651	568	87,25 proc.	35	5,8 proc.	603	12,75 proc.

4 lentelė. Informacija apie 2024 metais planuotus ir atliktus vidaus auditus

Ministerijų ir savivaldybių CVAT neužbaigti ir neatlikti vidaus auditai sudarė apie 7–10 procentų planuotų vidaus auditų skaičiaus, valstybės institucijų ir VšĮ VAT neužbaigti ir neatlikti vidaus auditai sudarė apie 25–26 procentus planuotų vidaus auditų skaičiaus. Metinėse VJA VAT veiklos ataskaitose dažniausiai buvo nurodomos tokios neužbaigtų ir neatliktų vidaus auditų priežastys:

- ✓ sumažėję žmogiškieji ištekliai, VAT darbuotojų nedarbingumo atvejai, valstybės tarnybos reformos padariniai (kai dėl valstybės tarnautojo statuso panaikinimo dalis vidaus auditorių paliko savo pareigas),
- ✓ vietoj suplanuotų vidaus auditų atliktos konsultavimo veiklos užduotys,
- ✓ pasireiškus naujai rizikai atlikti neplaniniai vidaus auditai,
- ✓ planuoto audituoti subjekto reorganizacija ir kt.

VJA VAT 2024 metais iš viso atliko 603 (įskaitant neplaninius) vidaus auditus, iš kurių: 357 (59,20 proc.) *daliniai vidaus auditai*, kurių metu audituota tam tikra VJA veiklos sritis arba VJA administracijos padalinys,

135 (22,39 proc.) didesnės apimties *kompleksiniai vidaus auditai*, kurių metu atliktas vieno audituojamo subjekto visapusiškas veiklos ir valdymo vertinimas,

111 (18,41 proc.) *specializuotų vidaus auditų*, kurių metu atliktas kelių VJA konkrečios veiklos srities vertinimas.

Didžiausią dalį VJA VAT atliktų vidaus auditų 2024 metais sudarė daliniai vidaus auditai – 357 (arba 59,2 proc.).

2024 metais vidaus audito ataskaitose buvo pateikti tokie didelio reikšmingumo pastebėjimai ir susijusios rekomendacijos:

Valstybės
institucijų VAT
vidaus audito
ataskaitose dėl:

- rizikos valdymo, vidaus kontrolės įgyvendinimo ir tobulinimo;
- valstybės biudžeto lėšų neracionalaus panaudojimo;
- atitikties Bendrojo duomenų apsaugos reglamento reikalavimams;
- asmens duomenų tvarkymo ir duomenų saugos užtikrinimo;
- informacijos saugumo valdymo sistemos reikalavimų užtikrinimo;
- informacinių išteklių valdymo;
- žmogiškųjų išteklių ir finansų valdymo;
- viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo;
- sutartinių įsipareigojimų vykdymo;
- viešųjų paslaugų teikimo ir administracinių sąnaudų mažinimo;
- tarnybinių komandiruočių apmokėjimo;
- tarnybinių transporto priemonių naudojimo;
- reprezentacinių išlaidų naudojimo;
- viešųjų ir privačių interesų derinimo.

VšĮ VAT vidaus
audito
ataskaitose dėl:

- audituoto subjekto veiklos valdymo;
- informacinių sistemų naudojimo;
- rizikos valdymo, vidaus kontrolės įgyvendinimo ir tobulinimo;
- komandiruočių įforminimo ir apmokėjimo.

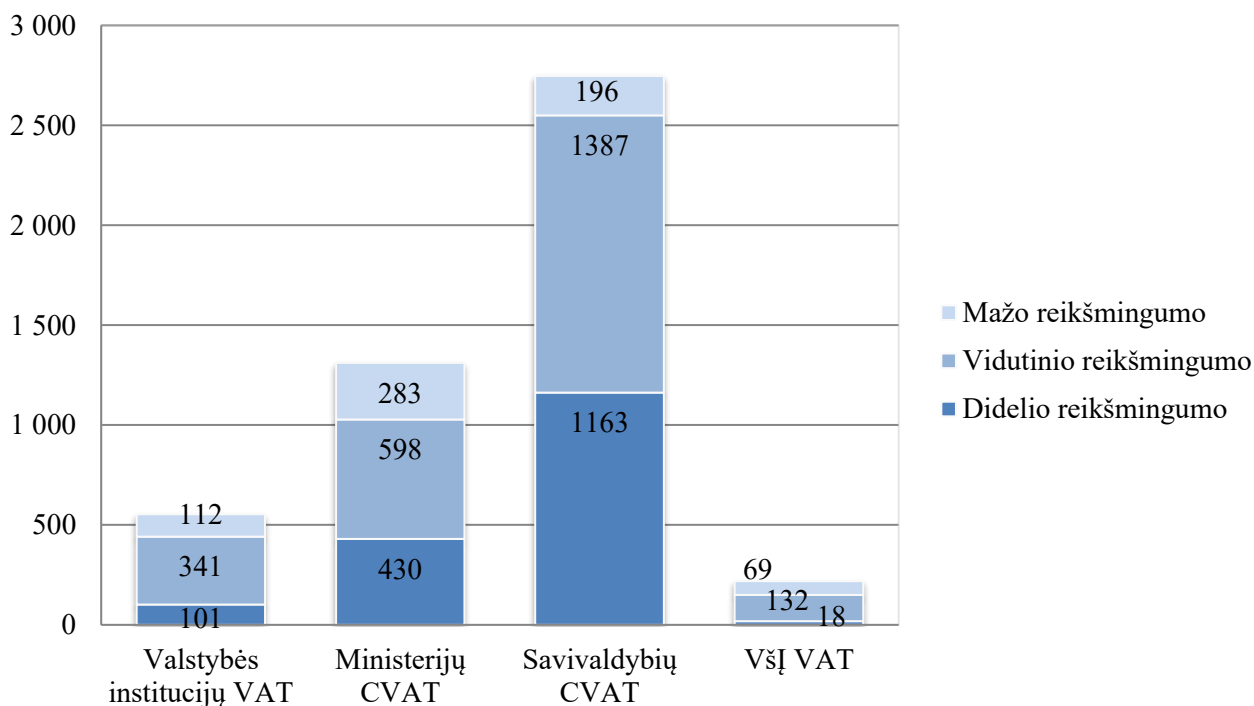
Ministerijų
CVAT vidaus
audito
ataskaitose dėl:

- rizikos valdymo ir vidaus kontrolės tobulinimo;
- korupcijos rizikos valdymo;
- žmogiškųjų išteklių valdymo;
- projektų įgyvendinimo ir kontrolės;
- kūrybinių darbuotojų darbo organizavimo;
- viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo;
- valstybės informacinių sistemų valdymo ir tvarkymo;
- programoms vykdyti skirtų lėšų panaudojimo;
- ilgalaikio materialiojo turto naudojimo;
- VšĮ sveikatos priežiūros įstaigų, muziejų veiklos ir valdymo;
- VšĮ darbuotojų apmokėjimo už darbą ir priedų skyrimo.

Savivaldybių
CVAT vidaus
audito
ataskaitose dėl:

- rizikos valdymo, vidaus kontrolės įgyvendinimo ir tobulinimo;
- mokėjimų sistemos tobulinimo ir skolų valdymo;
- lėšų, skirtų neformaliajam vaikų švietimui, panaudojimo;
- informacijos interneto svetainėse atnaujinimo;
- strateginių ir metinių planų sudarymo, dokumentų valdymo;
- personalo valdymo;
- viešųjų ir privačių interesų derinimo;
- darbo užmokesčio nustatymo ir priemonių skyrimo savivaldybių BĮ ir VšĮ darbuotojams;
- mokamų paslaugų teikimo, įkainių nustatymo, pajamų apskaitos;
- grynujų pinigų apskaitos;
- korupcijos prevencijos programos vykdymo vertinimo;
- viešųjų pirkimų organizavimo ir kontrolės;
- turto valdymo, naudojimo ir apskaitos (inventorizacijos atlikimo);
- tarnybinių ir asmeninių automobilių naudojimo, degalų apskaitos;
- maitinimo organizavimo ir kontrolės;
- mokinių pavėžėjimo organizavimo ir išlaidų kompensavimo;
- lėšų, skirtų asmeninei pagalbai teikti, panaudojimo.

Informacija apie pateiktas rekomendacijas pagal jų reikšmingumą pateikiama 5 paveikslėlyje.

5 paveikslėlis. VJA VAT pateiktų rekomendacijų pagal jų reikšmingumą skaičius 2024 m.

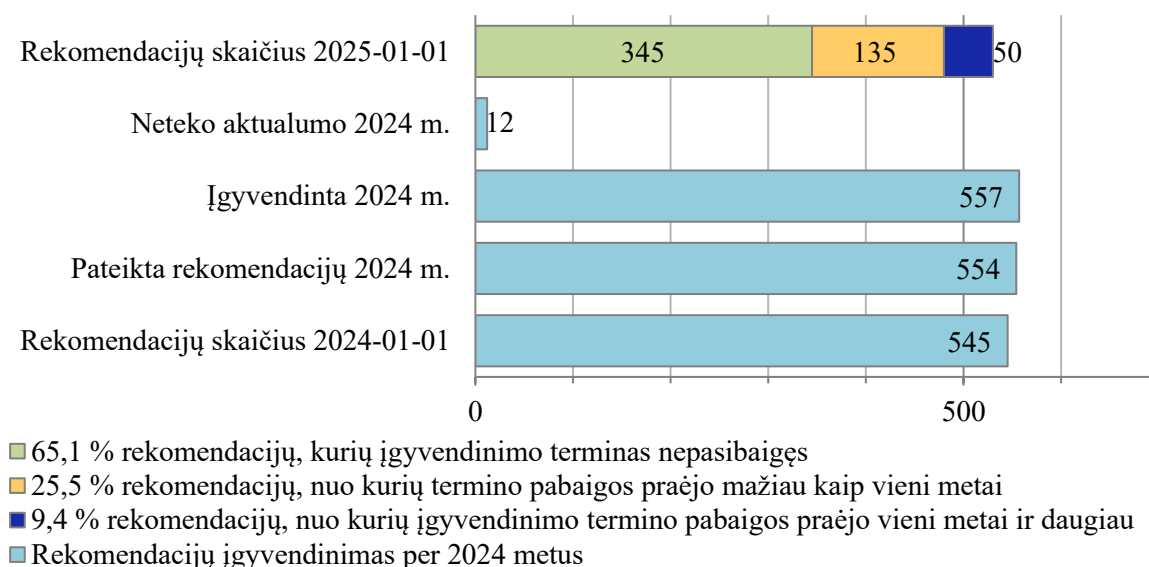
Savivaldybių CVAT vidaus audito ataskaitose pateiktos didelio reikšmingumo rekomendacijos (kurioms įgyvendinti audituojamo subjekto vadovas turėtų imtis neatidėliotinių priemonių) sudarė 42 proc. pateiktų rekomendacijų skaičiaus, ministerijų CVAT – 33 proc., valstybės institucijų VAT – 18 proc., VšĮ VAT – 8 proc.

VII SKYRIUS VAT VIDAUS AUDITO ATASKAITOSE PATEIKTŲ REKOMENDACIJŲ STEBĖSENA

Pažangos stebėjimo veiklai 2024 metais buvo skirtos 3 409 darbo dienos, kurios sudarė 6,5 proc. bendro VJA VAT darbo dienų skaičiaus.

2024 metais *valstybės institucijų VAT* audituoti subjektai įgyvendino 50,7 proc. rekomendacijų, 1,1 proc. rekomendacijų neteko aktualumo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad gana nemažą dalį (9,4 proc.) nuo bendro visų rekomendacijų skaičiaus sudarė rekomendacijos, nuo kurių įgyvendinimo termino pabaigos praėjo daugiau negu vieni metai.

Informacija apie valstybės institucijų VAT audituotiems subjektams pateiktas rekomendacijas ir jų įgyvendinimą pateikiama 6 paveikslėlyje.

6 paveikslėlis. Valstybės institucijų VAT pateiktos rekomendacijos ir jų įgyvendinimas 2024 m.

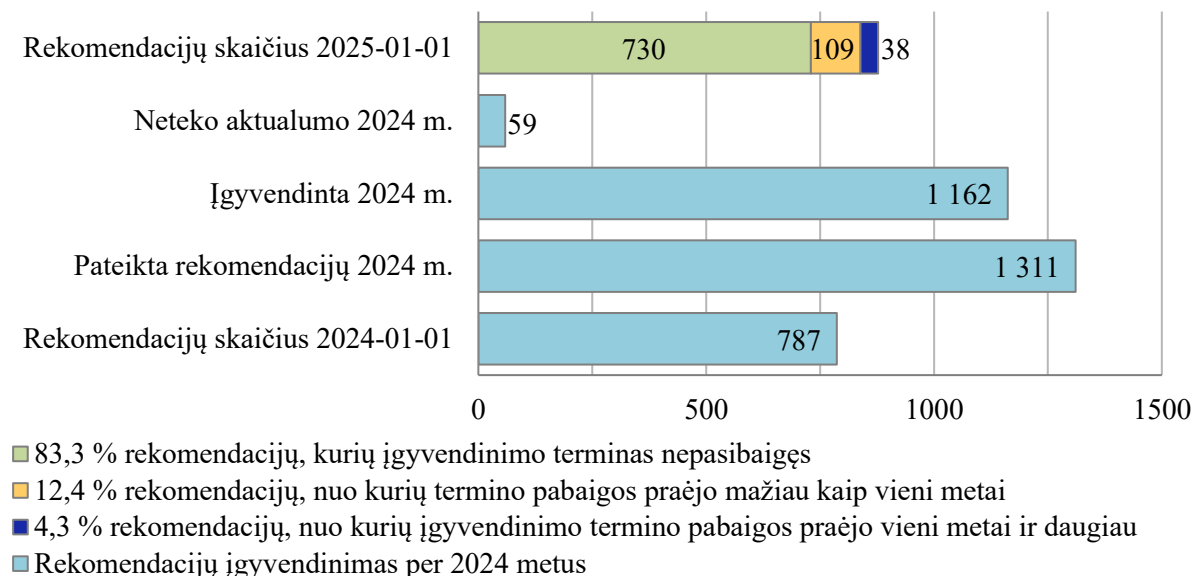
Vyriausybės kanceliarijos VAT savo veikloje naudoja sukurtą ir įdiegtą *SharePoint* platformoje *Power BI* įrankį vidaus audito rekomendacijų stebėsenai vykdyti realiuoju laiku. Įgyvendinus vidaus audito rekomendacijas iš karto užpildoma šioje platformoje informacija ir pridedami dokumentai (nuorodos į dokumentus) apie pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą. Pažymėtina, kad *Sharepoint* galimybėmis atliekant rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną naudojasi vis daugiau valstybės institucijų ir ministerijų VAT (CVAT).

Įgyvendinant valstybės institucijų VAT pateiktas vidaus audito rekomendacijas buvo:

- patobulinti vidaus teisės aktai, reglamentuojantys sutarčių, sudarytų viešųjų pirkimų pagrindų, valdymą;
- papildytos naudojimosi informacine sistema instrukcijos, nustatyti veiksmų atlikimo terminai;
- užtikrinta geresnė duomenų apsaugos pareigūno teikiamų konsultacijų seka;
- patobulintas darbuotojų metinio veiklos vertinimo tvarkos aprašas ir kt.

2024 metais *ministerijų CVAT* audituotiems subjektams pateikė 1 311 rekomendacijų. Audituoti subjektai įgyvendino 55,7 proc. rekomendacijų, 2,82 proc. rekomendacijų neteko aktualumo.

Informacija apie ministerijų CVAT audituotiems subjektams pateiktas rekomendacijas ir jų įgyvendinimą pateikiama 7 paveikslėlyje.

7 paveikslėlis. Ministerijų CVAT pateiktos rekomendacijos ir jų įgyvendinimas 2024 m.

Įgyvendindami pateiktas vidaus audito rekomendacijas, audituojamų subjektų vadovai parengė trūkstamus vidaus tvarkos aprašus, taisykles, įsakymus dėl ūkinės-finansinės veiklos, vidaus kontrolės stiprinimo, vidaus teisės aktais buvo griežčiau reglamentuota audituojamų subjektų vadovų atsakomybė, peržiūrėtos darbuotojų atliekamos funkcijos, parengtas rekomendacinis standartizuotas darbuotojų atliekamų funkcijų, nurodomų pareigybių aprašymuose, sąrašas, organizuoti tiksliniai mokymai VJA darbuotojams, inicijuotas informacinių sistemų funkcijų praplėtimas ir kt.

Įgyvendinant vidaus audito rekomendacijas Žemės ūkio ministerijoje buvo patobulinta paramos administravimo sistema, eliminuota rizika, kuri galėjo turėti įtakos netinkamam biudžeto lėšų naudojimui, patobulintos tvarkos ir taisyklės bei numatytos papildomos kontrolės priemonės. Taip pat pakoreguoti veiklos administravimą reglamentuojantys teisės aktai, tobulinantys VJA vidaus kontrolę.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos CVAT audituotuose subjektuose ir (arba) srityse, atsižvelgiant į auditų metu nustatytus trūkumus ir įgyvendinant vidaus audito rekomendacijas, buvo nustatytos vidaus kontrolės procedūros, veiklos rizikos ir (ar) atliekamos rizikos veiksnių nustatymo procedūros, peržiūrimi ir, įvertinus realius audituojamo subjekto aplinkos pokyčius ir kt., tobulinami (atnaujinami) teisės aktai, vidaus dokumentai ir sutartiniai įsipareigojimai.

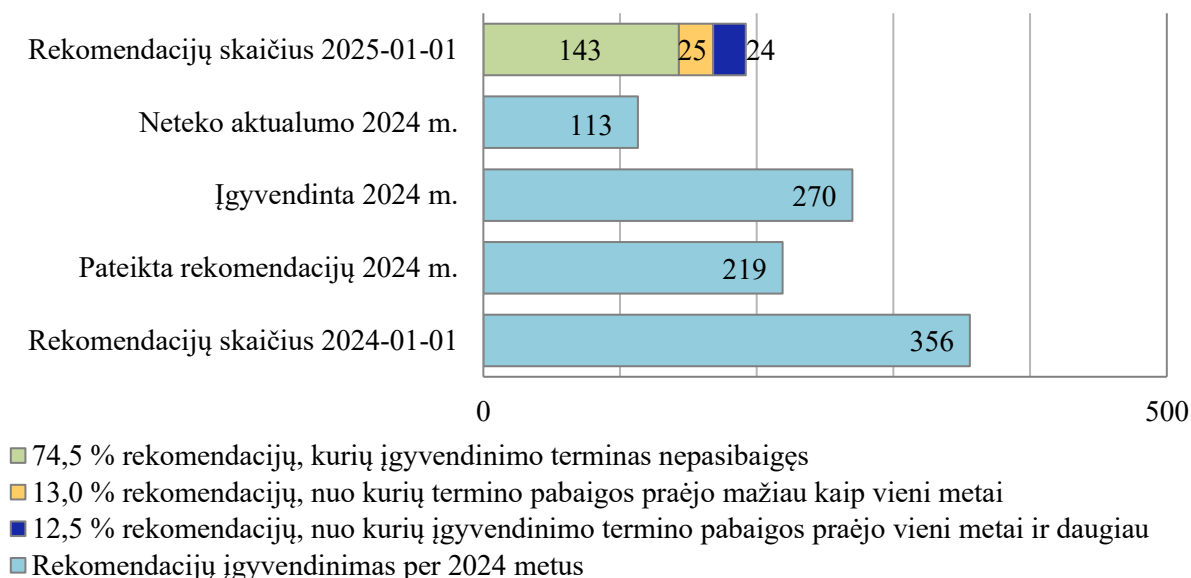
Susisiekimo ministerijoje nustatyta CVAS pateiktų rekomendacijų Susisiekimo ministerijai, taip pat susisiekimo ministro valdymo sritims priskirtiems VJA įgyvendinimo stebėsenos tvarka. Susisiekimo ministerijos CVAS rengiama ir periodiškai atnaujinama informacija apie rekomendacijų pateikimą ir įgyvendinimą prieinama ministerijos darbuotojams stebėsenos lentelėje, į kurią duomenys iš kitų CVAS dokumentų registru perkeliama automatinio būdu. Susisiekimo ministerijos vadovybei informacija apie rekomendacijų įgyvendinimą

pristatoma pasibaigus kiekvienam pusmečiui, esant poreikiui, ir dažniau. Audituojamų subjektų valdymo organams rengiami raštai dėl rekomendacijų įgyvendinimo užtikrinimo, audituojamų subjektų prašoma pateikti detalius rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų planus.

Sveikatos apsaugos ministerijos CVAS pažangos stebėjimo procedūra fiksuojama CVAS rekomendacijų registravimo ir jų įgyvendinimo kontrolės žurnale (elektroninė forma – *SharePoint*), taip pat ketvirtinėse pažangos stebėjimo ataskaitose (raštu), o užbaigus rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną – pažymose apie rekomendacijų įgyvendinimą.

2024 metais *VšĮ VAT* audituoti subjektai įgyvendino 47 proc. rekomendacijų, 113 (arba 19,65 proc.) neįgyvendintų rekomendacijų neteko aktualumo (iš jų 104 – Vilniaus universiteto VAS). Didelę dalį (12,5 proc.) nuo bendro visų rekomendacijų skaičiaus sudaro rekomendacijos, nuo kurių įgyvendinimo termino pabaigos praėjo daugiau negu vieni metai. Informacija apie *VšĮ VAT* audituotiems subjektams pateiktas rekomendacijas ir jų įgyvendinimą pateikiama 8 paveikslėlyje.

8 paveikslėlis. *VšĮ VAT* pateiktos rekomendacijos ir jų įgyvendinimas 2024 m.

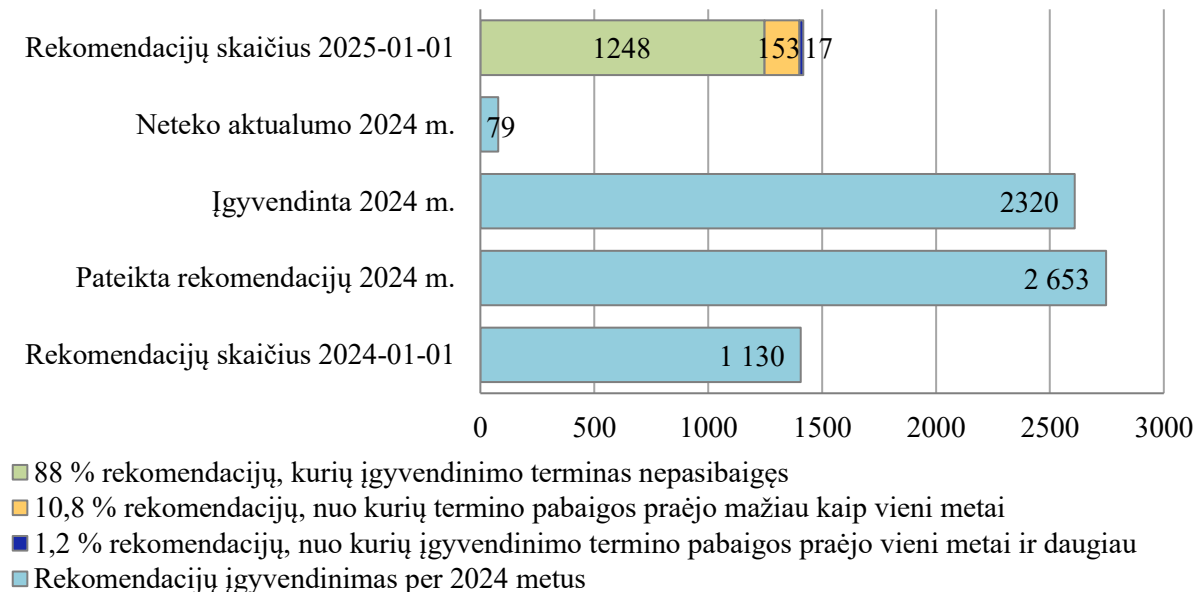

Vilniaus universiteto VAS 2024 metais patobulino rekomendacijų stebėsenos procesą – sukurtas naujas pažangos stebėsenos įrankis, leidžiantis realiuoju laiku sekti rekomendacijų įgyvendinimo pažangą ir operatyviai nustatyti trukdžius.

Įgyvendinus rekomendacijas, *VšĮ VAT* audituotuose subjektuose aktualizuoti veiklos dokumentai ir veiklos procesai.

2024 metais *savivaldybių CVAT* audituoti subjektai įgyvendino 62,8 proc. rekomendacijų, 1,9 proc. rekomendacijų neteko aktualumo.

Informacija apie savivaldybių *CVAT* audituotiems subjektams pateiktas rekomendacijas ir jų įgyvendinimą pateikiama 9 paveikslėlyje.

9 paveikslėlis. Savivaldybių CVAT pateiktos rekomendacijos ir jų įgyvendinimas 2024 m.

Ataskaitiniais metais savivaldybių CVAT daug dėmesio skyrė rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenai, rekomendacijų įgyvendinimo žurnale stebėjo ir fiksavo kiekvienos rekomendacijos įgyvendinimą bei kontroliavo audituotiems subjektams pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo terminus.

Įgyvendinant vidaus audito rekomendacijas, buvo tikslinami VJA veiklos planavimo dokumentai, tobulinamas darbuotojų veiklos planavimas ir vertinimas, tikslinami, atnaujinami audituotų subjektų veiklą reglamentuojantys vidaus teisės aktai, užtikrinantys tinkamą VJA valdymą ir veiklos kontrolę, nustatantys darbuotojų veiksmus, pareigas ir atsakomybes, skirtus rizikai valdyti ir tikslams pasiekti. Nustatyti turto įtraukimo į apskaitą, valdymo ir naudojimo bei nurašymo trūkumai, įgyvendinus vidaus audito rekomendacijas, buvo ištaisyti, audituotų subjektų dėmesys atkreiptas į netinkamą inventorizacijos atlikimą.

Stiprinant savivaldybių administracijų ir savivaldybių BĮ valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, įgyvendintos vidaus audito ataskaitose pateiktos rekomendacijos lėmė tokius teigiamus pokyčius audituotų subjektų veikloje:

- atnaujintos ir (arba) patobulintos VJA interneto svetainės;
- atnaujintos paslaugų teikimo sutartys;
- užtikrintas savivaldybių interneto svetainėse skelbtinos informacijos (dėl administracinės naštos mažinimo, korupcijos prevencijos veiklos) reikalavimų įgyvendinimas;
- patikslinti ir atnaujinti audituotų subjektų vidaus teisės aktai (darbo tvarkos taisyklės, darbo laiko apskaitos tvarkos aprašas ir pildymo taisyklės, viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos aprašai, centralizuotai tvarkomos apskaitos politikos aprašai, tarnybinių ir netarnybinių automobilių naudojimo taisyklės bei kiti vidaus dokumentai);
- atnaujinti audituotų subjektų nuostatai, darbuotojų pareigybių sąrašai, pareigybių aprašymai ir VJA struktūra;
- peržiūrėtos įstaigų nustatytos vidaus kontrolės tvarkos, įdiegtos papildomos rizikos valdymo procedūros, užtikrinančios VJA veiklos valdymo efektyvumą, paskirti už kontrolės funkcijų vykdymą atsakingi asmenys;
- perskaičiuotas darbo užmokestis ir atkurtos lėšos.

Igyvendinus Plungės rajono savivaldybės administracijos CVAS teiktas rekomendacijas, Plungės rajono savivaldybės biudžetui buvo atlyginta padaryta 1 717,25 euro. žala.

2024 metais VJA VAT darbuotojai stebėjo pažangą (vykdė veiklą po atlikto vidaus audito): vertino, kaip audituoti subjektai vykdė rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planus, ar numatytos priemonės audituojamam subjektui atlikti būtinus patobulinimus buvo pakankamos, kad būtų užtikrintas vidaus kontrolės veiksmingumas, teisės aktų reikalavimų laikymasis, rizikos valdymas, veiklos tikslų įgyvendinimas ir užkirstas kelias klaidoms pasikartoti, taip pat, ar priemonės rekomendacijoms įgyvendinti buvo tinkamai ir laiku įgyvendinamos. VJA VAT atlikdamos pažangos stebėjimą taip pat fiksavo laiku neįgyvendintas rekomendacijas, nurodė to priežastis, prireikus informuodamos audituotų subjektų vadovus dėl vėluojamų įgyvendinti rekomendacijų, taip skatindamos juos efektyviau organizuoti veiklos procesus ir aktyviau įsitraukti priimant būtinus sprendimus.

Tačiau pažymėtina, kad ne visi VJA užtikrino, kad būtų laiku įgyvendintos vidaus auditorių pateiktos rekomendacijos. Pagal VJA VAT pateiktus duomenis, iki 2024 metų pabaigos neįgyvendintos rekomendacijos, kurių įgyvendinimo terminas buvo pasibaigęs, savivaldybių CVAT sudarė 12 proc. bendro rekomendacijų skaičiaus, ministerijų CVAT – 16,7 proc., VšĮ VAT – 25,5 proc., valstybės institucijų VAT – 34,9 proc. Pažymėtina, kad uždelstas rekomendacijų įgyvendinimas gali mažinti rekomendacijų efektyvumą, aktualumą ir kelti tam tikrų klausimų dėl VJA atsakomybės ir kontrolės mechanizmų veiksmingumo.

Dažniausiai buvo nurodytos tokios rekomendacijų neįgyvendinimo laiku priežastys:

- vėluojantys vidaus teisės aktų pakeitimai dėl užsitęsusių derinimo su suinteresuotomis institucijomis procedūrų;
- rekomendacija įgyvendinta iš dalies, pateikti ne visi rekomendacijos įgyvendinimą įrodantys dokumentai;
- aktyvių audituojamųjų subjektų veiksmų ar iniciatyvos trūkumas, sietinas su vadovo kadencijos pabaiga;
- VJA personalo trūkumas ir kaita, didelis darbo krūvis;
- VJA vadovų kaita ir kt.

Vidaus audito metu pateiktos rekomendacijos dažniausiai neteko aktualumo (valstybės institucijų VAT sudarė 1,09 proc., ministerijų CVAT – 2,81 proc., savivaldybių CVAT – 3,01 proc., VšĮ VAT – 19,65 proc. bendro rekomendacijų skaičiaus) dėl teisės aktų pasikeitimo ir pripažinimo netekusiais galios, dėl VJA tam tikrų organizacinių ir struktūrinių pokyčių, pasikeitus VJA veiklos prioritetams, dėl nepateiktų duomenų (3 savivaldybėse neveikiančių CVAT).

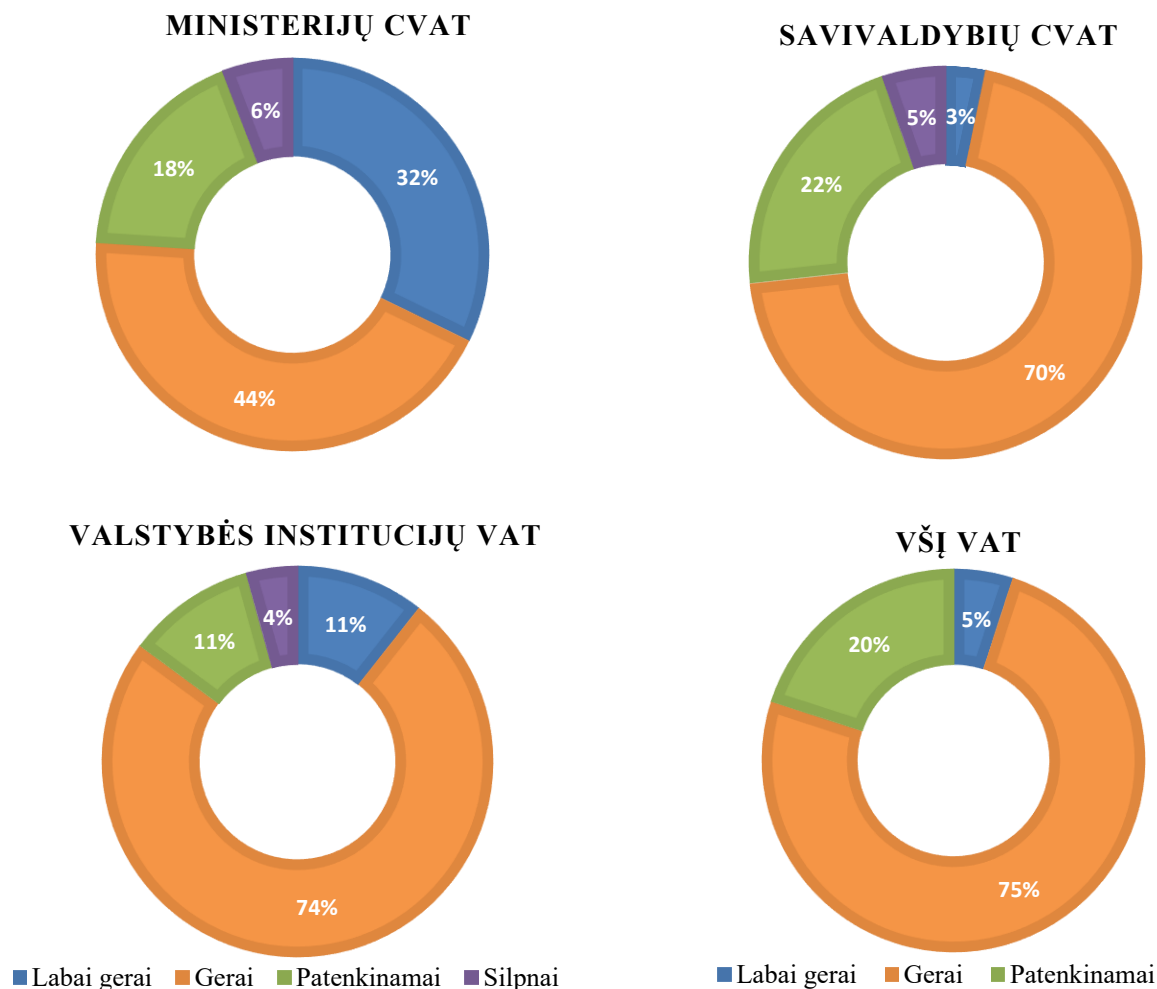
VIII SKYRIUS

VAT ATLIKTI RIZIKOS VALDYMO IR VIDAUS KONTROLĖS VERTINIMAI

Rizikos valdymas ir vidaus kontrolė yra svarbiausi VJA veiklos patikimumo ir tęstinumo veiksniai, padedantys užtikrinti, kad strateginiai VJA veiklos tikslai būtų įgyvendinti, o galimi rizikos veiksniai – laiku nustatyti ir suvaldyti. VJA VAT nepriklausomai ir objektyviai tiria ir vertina VJA rizikų valdymą ir vidaus kontrolę ir teikia VJA vadovams rekomendacijas dėl jų

tobulinimo, taip pat prireikus konsultuoja juos minėtais klausimais. Vadovaujantis Pavyzdinės VA metodikos nuostatomis, VJA vidaus kontrolė gali būti vertinama labai gerai, gerai, patenkinamai arba silpnai²⁴.

Duomenys, kaip 2024 metais atskirų VJA grupių VAT vertino vidaus kontrolę, pateikiami 10 paveikslėlyje.

10 paveikslėlis. VJA vidaus kontrolės vertinimas vidaus auditų metu 2024 m.

Pažymėtina, kad VJA VAT vidaus auditų metu vertino tiek audituotų subjektų, tiek atskirų jų veiklos sričių vidaus kontrolę. Iš viso buvo pateikti 495 vidaus kontrolės vertinimai. VAT vidaus kontrolę 75 proc. atvejų įvertino labai gera ir gerai. Tai rodo, kad daugeliui VJA, remiantis atliktų vidaus auditų rezultatų duomenimis, pavyksta laikytis teisės aktų reikalavimų, užtikrinti turto apsaugą ir teikiamos informacijos patikimumą, vykdyti ekonomišką, efektyvią ir rezultatyvią veiklą ir valdyti su tuo susijusią riziką.

Visgi, dalyje VJA VAT audituotų subjektų vidaus kontrolė 2024 metais vertinta *patenkinamai* (22 proc. savivaldybių CVAT audituotų subjektų, 20 proc. – Všį VAT, 18 proc. – ministerijų CVAT ir 11 proc. – valstybės institucijų VAT) ir *silpnai* (6 proc. ministerijų CVAT audituotų subjektų, 5 proc. – savivaldybių CVAT ir 4 proc. – valstybės institucijų VAT). Tai rodo VJA nustatytų vidaus kontrolės priemonių ir įgyvendinamų vidaus kontrolės procedūrų, valdymo

²⁴ Pavyzdinės VA metodikos 32 punktas.

procesų nepakankamumą, kai buvo neužtikrinta veiksminga vidaus kontrolė ir sudarytos prielaidos atsirasti trūkumams, klaidoms ir (arba) neatitikimams VJA veiklos planavimo, reglamentavimo, organizavimo, vykdymo, stebėsenos valdymo procesuose.

Ministerijų CVAT atliktų vidaus auditų metu buvo nustatyti tokie dažniausi *patenkinamą* ar *silpną* vidaus kontrolės įvertinimą lėmę trūkumai:

- nenustatytos (netinkamai ar nepakankamai nustatytos) vidaus kontrolės priemonės, o sukurtos vidaus kontrolės priemonės ne visais atvejais veikė efektyviai;
- nepakankamai atliekamas rizikų vertinimas ir valdymas;
- Korupcijos prevencijos įstatymo nuostatų įgyvendinimo trūkumai;
- netinkamas pareigų atskyrimas, netinkama personalo valdymo (darbo laiko apskaitos, darbo apmokėjimo sistemos taikymo) politika;
- neužtikrintas viešųjų ir privačių interesų derinimas laiku;
- nesilaikoma viešųjų pirkimų reikalavimų (planavimo ir viešinimo etapuose);
- lėšų projektų įgyvendinimui finansuoti skyrimo, naudojimo ir atsiskaitymo už jų panaudojimą kontrolės trūkumai.

2024 metais Kultūros ministerijos CVAS atliko vidaus auditą „Viešųjų pirkimų vidaus kontrolės vertinimas Kultūros ministerijos valdymo srities įstaigose“, kurio metu vertinta 37 BĮ viešųjų pirkimų vidinio reglamentavimo ir praktiškai taikomos sistemos atitiktis vidaus kontrolei keliamiems reikalavimams, ar užtikrinta, kad būtų laikomasi principų, apibūdinančių visus 5 vidaus kontrolės elementus ir patikimą bet kokios viešųjų pirkimų srityje kylančios rizikos valdymą, įskaitant korupcijos rizikos valdymą. Atlikus minėtą vidaus auditą, BĮ pateiktos 52 didelio reikšmingumo ir 186 vidutinio reikšmingumo viešųjų pirkimų vidaus kontrolės tobulinimo rekomendacijos.

Savivaldybių CVAT kai kuriuose audituotuose subjektuose vidaus kontrolę įvertino *patenkinamai* ir *silpnai* dėl:

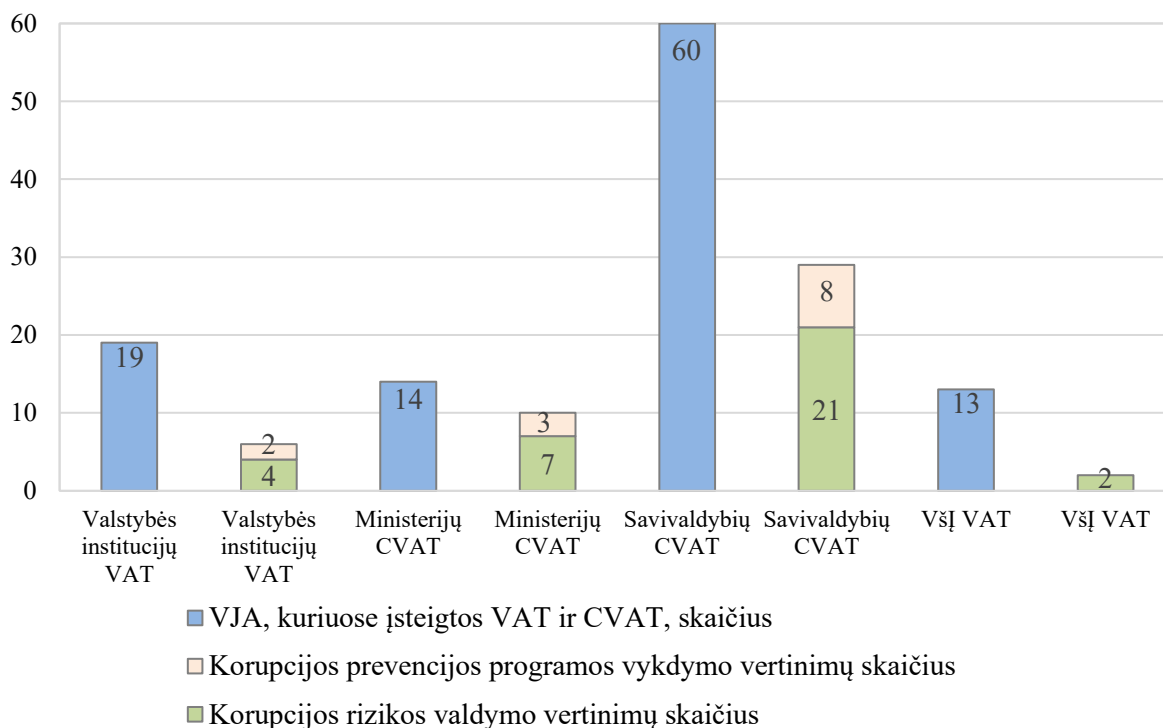
- netinkamai atliekamo korupcijos rizikos valdymo (korupcijos prevencijos programose nenumatytų priemonių, interneto svetainėse neskelbiamos būtinos informacijos apie korupcijos prevencijos programos įgyvendinimą);
- nenustatytų (netinkamai ar nepakankamai nustatytų) vidaus kontrolės priemonių;
- netinkamos personalo valdymo politikos (netinkamo darbo organizavimo, neperžiūrėtų darbuotojų funkcijų);
- neatnaujintų vidaus teisės aktų (taisyklių, tvarkų aprašų);
- neužtikrintos viešųjų pirkimų vykdymo ir nepakankamos sutarčių vykdymo kontrolės;
- nepakankamos transporto priemonių eksploatavimo ir kelionės išlaidų kompensavimo kontrolės;
- nustatytų trūkumų turto apskaitos srityse ir kt.

Valstybės institucijų VAT vidaus kontrolę *silpnai* vertino 2 audituotuose subjektuose dėl nepakankamos veiklos priežiūros ir valstybės biudžeto lėšų panaudojimo kontrolės. *Patentkinamą* vidaus kontrolės įvertinimą audituotuose subjektuose lėmė trūkumai, nustatyti viešųjų pirkimų organizavimo, viešųjų paslaugų teikimo, tarnybinių telefonų naudojimo, žmoniškųjų išteklių valdymo ir darbo užmokesčio nustatymo ir išmokėjimo srityse.

Nė viename *VšĮ VAT* 2024 metais audituotame subjekte vidaus kontrolė nebuvo įvertinta *silpnai*. *Patentkinamai* vidaus kontrolė audituotuose subjektuose buvo vertinama dėl nustatytų trūkumų veiklos procesuose, nepakankamo rizikos valdymo ir vidaus kontrolės įgyvendinimo.

Metinėse VAT veiklos ataskaitose pateikta informacija rodo, kad 2024 metais VJA ypatingą dėmesį skyrė korupcijos prevencijos sričiai. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo nuostatomis²⁵, VJA VAT atliko 34 korupcijos rizikos valdymo vertinimus ir 13 korupcijos programų vykdymo vertinimų.

Informacija apie atliktus korupcijos rizikos valdymo ir korupcijos prevencijos programos vykdymo vertinimus 2024 metais pavaizduota 11 paveikslėlyje.

11 paveikslėlis. VJA VAT atlikti korupcijos rizikos valdymo ir korupcijos prevencijos programos vykdymo vertinimai 2024 m.

Korupcijos rizikos valdymo vertinimus, kurių metu vertintas korupcijos rizikos valdymo priemonių tinkamumas ir efektyvumas, atliko šių valstybės VJA VAT: Prezidento kanceliarijos, Valstybės saugumo departamento, Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų ir VšĮ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos VAT. Dažniausiai minėtų vertinimų metu buvo nustatyti vidutinio reikšmingumo pastebėjimai, susiję su netinkamu už korupcijos prevenciją atsakingų darbuotojų pareigybių aprašymu ir korupcijos prevencijos veiklos viešinimu VJA interneto svetainėse.

Ministerijų CVAT 2024 metais atliko 10 vidaus auditų korupcijos prevencijos srityje.

Aplinkos ministerijos CVAS atliko ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų (kurių korupcijos prevencijos funkcijos iš dalies centralizuotos) korupcijos rizikos valdymo vertinimą ir pateikė rekomendacijas, kuriomis siūloma tobulinti veiksmų planą (įtraukiant ne tik korupcijos prevencijos priemones, bet ir procesus optimizuojančias priemones, nusistatant stebėsenos rodiklius), pagal kurį korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonių veikimas būtų tinkamai koordinuojamas ir kontroliuojamas, taip pat rekomenduota nusimatyti priemones viešųjų pirkimų monitoringui antikorupciniu požiūriu vykdyti.

²⁵ Korupcijos prevencijos įstatymo 11 straipsnis.

Krašto apsaugos ministerijos CVAT, atlikusi korupcijos rizikos valdymo Krašto apsaugos sistemoje vidaus auditą, nustatė sisteminių trūkumų įgyvendinant Korupcijos prevencijos įstatymo nuostatas ir pateikė rekomendacijas parengti ir patvirtinti korupcijos prevencijos ir kontrolės krašto apsaugos sistemoje atlikimo tvarkos aprašą bei Lietuvos kariuomenėje įsteigti skyrių, kuris vykdytų korupcijos prevencijos organizavimo, vykdymo, kontroliavimo ir koordinavimo funkcijas. Kitų ministerijų (Ekonomikos ir inovacijų, Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo, mokslo ir sporto) CVAS atliko korupcijos rizikos valdymo vertinimo vidaus auditus ministerijose arba atskiruose joms pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA, vidaus audito ataskaitose pateikė rekomendacijas, kurias įgyvendinus buvo peržiūrėta ir papildyta Korupcijos prevencijos politika, peržiūrėti ir aktualizuoti korupcijos prevencijos programos vykdymo planai, užtikrintas privalomas viešai skelbtinos informacijos pateikimas, susijęs su korupcijos prevencija.

2024 metais *savivaldybių CVAT* atliko 21 korupcijos rizikos valdymo vertinimo ir 8 korupcijos prevencijos programos vykdymo vidaus auditus, kurių metu nustatyti tokie trūkumai:

- nepaskirti už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingi asmenys, nenustatytos jų funkcijos;
- privalomos korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonės įgyvendinamos ne visa apimtimi;
- neužtikrinamas rengiamų teisės aktų projektų antikorpucinis vertinimas;
- nepatvirtinti antikorpucinio elgesio kodeksai ar taisyklės;
- neįdiegti vidiniai pranešimų kanalai;
- nenustatyti rizikos veiksniai konkrečiose veiklos srityse, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė;
- netiksli informacija apie pareigybes, dėl kurių teikiami prašymai Specialiųjų tyrimų tarnybai;
- neužtikrinama darbuotojų viešųjų ir privačių interesų deklaravimo ir viešųjų ir privačių interesų derinimo praktikos stebėseną ir kontrolę;
- interneto svetainėje neskelbiama visa būtina informacija apie korupcijos prevenciją.

Jonavos rajono savivaldybės CVAT atliko korupcijos rizikos valdymo vertinimo 31 BĮ vidaus auditą, kurio metu vidaus kontrolė korupcijos rizikos valdymo srityje 1 BĮ buvo įvertinta labai gerai, 27 BĮ – gerai, 3 BĮ – patenkinamai.

Molėtų rajono savivaldybės CVAT atliko 10 savivaldybės BĮ viešųjų pirkimų vykdymo vidaus auditą, kurio metu taip pat vertino audituotų subjektų vidaus kontrolę valdant korupcijos rizikos veiksnius viešųjų pirkimų srityje.

VAT audituoti subjektai įvertino reikšmingus vidaus kontrolės trūkumus ir ėmėsi priemonių rekomendacijoms įgyvendinti. Trūkumai buvo pašalinti (šalinami), o nustatytos rizikos valdomos diegiant ar tobulinant atitinkamas vidaus kontrolės priemones.

IX SKYRIUS VAT VEIKLOS KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

VJA VAT vadovai, siekdami užtikrinti vidaus audito kokybę, atlieka:

- vidaus auditorių darbo priežiūrą;
- vidaus audito darbo dokumentų ir ataskaitų projektų peržiūrą;
- audituojamų subjektų vadovų ir už audituotą sritį atsakingų darbuotojų apklausą;
- VAT veiklos efektyvumo vertinimą.

Kadangi 2024 metų pabaigoje 43 VJA VAT (iš jų – 30 savivaldybių CVAT) buvo užimta tik viena pareigybė (etatas), neįmanoma tinkamai užtikrinti vidaus audito kokybės (vidaus auditorių darbo priežiūros, vidaus audito darbo dokumentų ir ataskaitų projektų peržiūros), taip pat egzistuoja VAT veiklos tęstinumo rizika (ligos, išėjimo iš darbo ar kitais atvejais). Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, rekomenduojame VJA vadovams įvertinti susidariusią situaciją ir priimti atitinkamus sprendimus dėl tinkamo VAT suformavimo ir veikimo.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad po atlikto vidaus audito vykdoma *audituojamų subjektų vadovų ir atsakingų už audituotą sritį darbuotojų apklausa*, skirta susipažinti su audituojamų subjektų nuomone apie VAT veiklą ir atliktą vidaus auditą. Vadovaujantis Standartais²⁶, tai yra viena iš priemonių, padedančių VAT vadovui užtikrinti VAT veiklos kokybę ir nuolatinį jos tobulinimą²⁷. Siekiant Įstatyme nustatyto vidaus audito tikslo²⁸ ir VAT veiklos pažangos, grįžtamasis ryšys iš audituojamo subjekto turėtų būti svarbus. Pažymėtina, kad Pavyzdinėje VA metodikoje nėra nustatyto privalomumo (taip pat ir periodiškumo) rengti apklausos anketas, nenustatoma, kokie klausimai turėtų būti pateikti šiose anketose, nes tai – VAT vadovo profesiniai sprendimai. Apklausos anketos gali būti viena iš vidaus audito kokybės užtikrinimo pagalbinių priemonių, naudotina siekiant VAT vadovui nustatyti silpnąsias VAT veiklos sritis ir VAT veiklos tobulinimo priemones.

Vertinant audituotų subjektų nuomonę apie 2024 metais atliktus vidaus auditus, apklausos anketose dažniausiai gauti teigiami atsiliepimai apie VAT darbuotojų atliktą darbą ir suteiktas konsultacijas. Audituotų subjektų vadovų aukštas pasitenkinimo atliktais vidaus auditais lygis parodo pasitikėjimą vidaus auditorių kompetencija (pavyzdžiui, audituoti subjektai nurodė, kad jiems patiko, kad buvo atsižvelgta į VJA darbuotojų užimtumą ir iš anksto derinti susitikimai, vyko aiškus ir nuoseklus bendravimas, suteiktos konsultacijos buvo naudingos ir padėjo efektyvinti VJA darbą).

²⁶ **Pasaolinių vidaus audito standartų 12.1 standartas. Vidaus kokybės vertinimas. Įgyvendinimo aspektai.**

Papildomi dažniausiai naudojami nuolatinės priežiūros mechanizmai yra šie: <...> • vidaus audito suinteresuotųjų šalių atsiliepimai apie vidaus audito grupės veiksmingumą ir efektyvumą. Grįžtamasis ryšys gali būti gaunamas iš karto užbaigus užduotį arba periodiškai (pavyzdžiui, kas pusmetį ar kasmet), naudojant apklausos priemones arba rengiant vidaus audito vadovo ir vadovybės diskusijas.

²⁷ **Pasaolinių vidaus audito standartų 12 principas. Gerinti kokybę.**

Vidaus audito vadovas yra atsakingas už tai, kad vidaus audito funkcija nuolat siektų tobulėti. Tam reikia sukurti priemones, skirtas vidaus audito užduočių, vidaus auditorių ir vidaus audito funkcijos veiklos rezultatams vertinti. Šios priemonės sudaro pagrindą vertinti pažangą siekiant veiklos tikslų, įskaitant nuolatinį tobulėjimą.

²⁸ Vidaus audito tikslas – sistemingai ir visapusiškai vertinant VJA valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, padėti įgyvendinti VJA veiklos tikslus (Įstatymo 8 straipsnio 1 dalis).

Atlikti VAT veiklos kokybės ir efektyvumo įsivertinimą VAT turėjo galimybę vadovaudamosi Finansų ministerijos parengtu *rekomendaciniu VAT veiklos efektyvumo vertinimo klausimynu*²⁹.

Apibendrinant informaciją apie VJA VAT veiklos kokybės užtikrinimą, atkreiptinas dėmesys į tokias atskirų VJA VAT 2024 metais taikytas veiklos kokybės gerinimo priemones:

1. Seimo kanceliarijos VAS pasirengė vidaus kontrolės sistemos vertinimo formą ir klausimynus, patikslino vidaus audito programos formą, patobulino vidaus ataskaitos formą, kurioje aiškiau ir struktūrizuotai pateikiami pastebėjimai, išvados ir jų reikšmingumo lygiai. Siekiant aprašyti, skaitmenizuoti ir standartizuoti vidaus audito valdymo procesus, buvo organizuoti susitikimai su kitų institucijų VAT dėl pasidalijimo gerosios praktikos pavyzdžiais. Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2024 metų VAS pavesta atlikti vidaus auditą 9 Seimui atskaitingose institucijose, atlikdami šiuos vidaus auditus vidaus auditoriai kiekvieną kartą pasirašo nešališkumo deklaracijas.

2. Vyriausybės kanceliarijos VAT ir Sveikatos apsaugos ministerijos CVAS vidaus auditoriai naudoja sukurtą ir įdiegtą *Sharepoint* platformoje *Power BI* įrankį, suteikiantį realią galimybę stebėti visų vidaus audito ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą laiku arba iš karto reaguoti, jeigu priemonė neįgyvendinta laiku, tai didina vidaus audito ir kitų padalinių darbo efektyvumą ir užtikrina vidaus kontrolę.

3. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos CVAS savo veikloje naudoja unifikuotas arba standartizuotas vidaus audito darbo dokumentų formas. Visi vidaus audito darbo dokumentai yra el. formato ir archyvuojami VJA dokumentų valdymo sistemoje.

4. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos CVAT ir toliau siekiama gerinti vidaus audito kokybę tobulinant bendradarbiavimą su audituojamais subjektais, atliekant vertinimus – nuolat informuojant apie vidaus audito eigą, vidaus auditų pabaigoje – išsamiai aptariant vidaus audito rezultatus, vidaus auditų ataskaitose – pateikiant konstruktyvias rekomendacijas, padedančias gerinti audituotų subjektų veiklą, susijusias su audituojamų subjektų veiklos efektyvumo, į rezultatą orientuoto požiūrio didinimu, finansų ir turto efektyvesniu valdymu, ekonomiškėniu, efektyvesniu ir rezultatyvesniu lėšų naudojimu, efektyviau veikiančia vidaus kontrole ir rizikos valdymo proceso tobulinimu.

Savivaldybių CVAT metinėse veiklos ataskaitose nurodė tokias veiklos efektyvinimo sritis:

- nepriklausomumo tęstinumo užtikrinimas,
- atsakingas visų vidaus kontrolės dalyvių požiūris į jiems priskirtą kompetenciją veikti vidaus kontrolės srityje,
- abipusis veiklos koordinavimas ir keitimasis informacija su savivaldybių kontrolės ir audito tarnybomis,
- kvalifikacijos kėlimas, savišvieta, dalijimasis patirtimi su išorės ir vidaus auditoriais,
- vidaus audito veiklos tobulinimas metodikas kuriančių specialistų rekomendacijomis bei gerosios praktikos pavyzdžiais.

Kaip pažymėjo dalis savivaldybių CVAT savo metinėse veiklos ataskaitose, siekiant didinti savivaldybių CVAT veiklos efektyvumą ir rezultatyvumą, reikia:

---

²⁹ Prieiga per internetą: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vidaus-kontrolė-ir-vidaus-auditas/vidaus-auditas/vidaus-audito-klausimynai-ir-kita-metodine-informacija/>

- didinti žmogiškuosius išteklius (priimant darbuotojus į neužimtas pareigybes (etatus), skatinant, kad CVAT dirbtų daugiau kaip vienas darbuotojas);
- sudaryti sąlygas vidaus auditoriams tobulinti kvalifikaciją specifinių žinių (kibernetinio saugumo, dirbtinio intelekto pritaikymo CVAT veikloje ir pan.) srityse;
- tobulinti vidaus audito procedūrų atlikimo, rekomendacijų įgyvendinimo periodinės stebėsenos įrankius (automatizuojant procesus, sisteminant informaciją ir pan.);
- užtikrinti tinkamą bendradarbiavimą, dalijimąsi gerąja patirtimi ne tik su kitų savivaldybių vidaus auditoriais, bet ir su savivaldybių kontrolės ir audito tarnybomis.

Atlikus savivaldybių CVAT veiklos efektyvumo vertinimą, 2024 metų VAT veiklos ataskaitose dažniausiai buvo nurodytos šios veiklos kokybės gerinimo ir efektyvumo didinimo priemonės:

- atlikti specializuotus vidaus auditus, kurie padėtų nustatyti pasikartojančius (sisteminius) trūkumus keliuose savivaldybei pavaldžiuose ir (arba) atskaitiniuose VJA, ir prireikus pateikti į sisteminius trūkumus orientuotas rekomendacijas dėl trūkumų pašalinimo;
- vykdyti vidaus audito rezultatų sklaidą – kai atlikus vidaus auditą apie nustatytus trūkumus, kurie gali pasikartoti ir kituose audituotuose subjektuose, prevenciškai informuojami kiti savivaldybės VJA, kad jie galėtų iš anksto imtis priemonių šiems trūkumams pašalinti ar užkirsti kelią jiems atsirasti;
- stiprinti bendradarbiavimą su audituojamais subjektais ir užtikrinti grįžtamąjį ryšį iš jų: inicijuoti susitikimus ar pokalbius su audituotų subjektų vadovais ir atsakingais už audituotą sritį darbuotojais, kurių metu būtų aptariami vidaus audito ataskaitose pateikti pastebėjimai, vidaus kontrolės priemonės ir jų veiksmingumas, pateiktos rekomendacijos ir planuojamos priemonės nustatytiems neatitikimams pašalinti.

Universitetuose didelis dėmesys skiriamas vidaus auditorių kvalifikacijos tobulinimui, siekiant užtikrinti, kad vidaus audito procesai būtų grindžiami naujausiomis tarptautiniu mastu pripažintomis gerosiomis vidaus audito praktikomis.

X SKYRIUS IŠORINIŲ VAT VEIKLOS VERTINIMŲ REZULTATAI

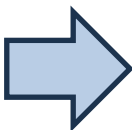
Standartuose kaip viena iš priemonių vidaus audito kokybei užtikrinti ir gerinti yra numatytas VAT veiklos išorinis vertinimas (toliau – išorinis vertinimas). Išorinį vertinimą ne rečiau kaip kartą per 5 metus privalo atlikti kvalifikuotas nepriklausomas vertintojas arba vertintojų grupė, nepriklausantys organizacijai.

Atsižvelgiant į *Standartų* nuostatas, *Istatymo* 3 straipsnio 4 punkte Finansų ministerijai nustatyta kompetencija – užtikrinti, kad ne rečiau kaip kartą per 5 metus finansų ministro nustatyta tvarka būtų atliekamas išorinis VJA VAT veiklos vertinimas.

Išorinių vertinimų planavimo, organizavimo, atlikimo arba atlikimo priežiūros (kai išorinį vertinimą atlieka paslaugų teikėjas) tvarka, detalūs išorinio vertinimo klausimai nustatyti Išorinio VAT veiklos vertinimo tvarkos apraše³⁰.

Išorinio vertinimo tikslai:

- ✓ įvertinti, ar VAT veikla atitinka *Istatymo* ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių vidaus audita, reikalavimus;
- ✓ įvertinti, ar VAT užtikrinamas vidaus auditorių profesinės etikos principų laikymasis;
- ✓ įvertinti VAT veiklos efektyvumą (VAT veiklą ir išteklius);
- ✓ pateikti rekomendacijas dėl VAT veiklos tobulinimo.

Siekiant išorinio vertinimo tikslų, analizuojama ir vertinama:

- ✓ VJA VAT suteiktų įgaliojimų (VAT nuostatų, VAT darbuotojų pareigybių aprašymų, kitų VJA teisės aktų, susijusių su VAT veikla) atitiktis *Istatymo* ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių vidaus audita, reikalavimams, VAT, VAT vadovo ir vidaus auditorių veiklos nepriklausomumo užtikrinimas;
- ✓ VAT struktūra, personalo valdymas, VAT vadovo ir vidaus auditorių kvalifikacijos tobulinimas;
- ✓ vidaus auditorių profesinės etikos principų laikymosi užtikrinimas, komunikacija su VJA vadovu ir audituojamų subjektų vadovais ir darbuotojais;
- ✓ VAT veiklos planavimas – ilgalaikio VAT veiklos plano sudarymas (VAT veiklos tikslų, rodiklių nustatymas, vidaus audito visumos aprašymas), metinio plano, pagrįsto formalizuotu rizikos vertinimu, sudarymas ir šių veiklos planų vykdymas;
- ✓ vidaus audito atlikimas (vidaus audito planavimas, vidaus audito procedūrų atlikimas, vidaus audito rezultatų pateikimas), vidaus audito kokybės užtikrinimas, VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės vertinimas;
- ✓ VAT atliekamas pažangos stebėjimas;
- ✓ metinėje VAT veiklos ataskaitoje pateiktos informacijos teisingumas;
- ✓ VAT veiklos efektyvumas (VAT veiklos ir išteklių), siekiant nustatyti vidaus audito pažangą, VAT veiklos tobulinimo poreikį ir rekomenduoti VAT veiklos tobulinimo priemones.

Finansų ministerija 2024 metais inicijavo 5 ministerijų (Kultūros, Finansų, Sveikatos apsaugos, Socialinės apsaugos ir darbo ir Teisingumo) CVAS, 5 valstybės institucijų (Prezidento kanceliarijos, Seimo kanceliarijos, Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos) VAT ir 9 savivaldybių (Švenčionių, Trakų, Šilalės rajonų, Kazlų Rūdos, Rietavo, Kalvarijos, Pagėgių, Visagino ir Neringos) CVAT išorinių vertinimų atlikimą. Minėtus išorinius vertinimus atliko Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka pasirinkti paslaugų teikėjai UAB „Apskaitos ir mokesčių konsultacijos“³¹ (ministerijų CVAS ir valstybės institucijų VAT išoriniai vertinimai) ir UAB „Advisense“³² (savivaldybių CVAT išoriniai vertinimai).

³⁰ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“ (Lietuvos Respublikos finansų ministro 2020 m. balandžio 1 d. įsakymo Nr. 1K-87 redakcija).

³¹ 2022 m. spalio 11 d. išorinio VJA VAT veiklos vertinimo paslaugų sutartis Nr. 14P-77.

³² 2024 m. kovo 6 d. išorinio savivaldybių CVAT veiklos vertinimo paslaugų sutartis Nr. 14P-24/11.

Pažymėtina, kad nuo 2021 metų pabaigos iki 2024 metų pabaigos iš viso buvo įvertinta 8 ministerijų CVAS, 16 valstybės institucijų VAT ir 48 savivaldybių³³ CVAT (arba 68 proc. visų VJA VAT) veikla.

Atliktų išorinių vertinimų ataskaitose pateiktos apibendrinančios išvados dėl vertintų VJA VAT veiklos atitikties *Istatymo* ir kitų vidaus auditą reglamentuojančių teisės aktų (apimant Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašą) nuostatoms ir VAT veiklos efektyvumo.

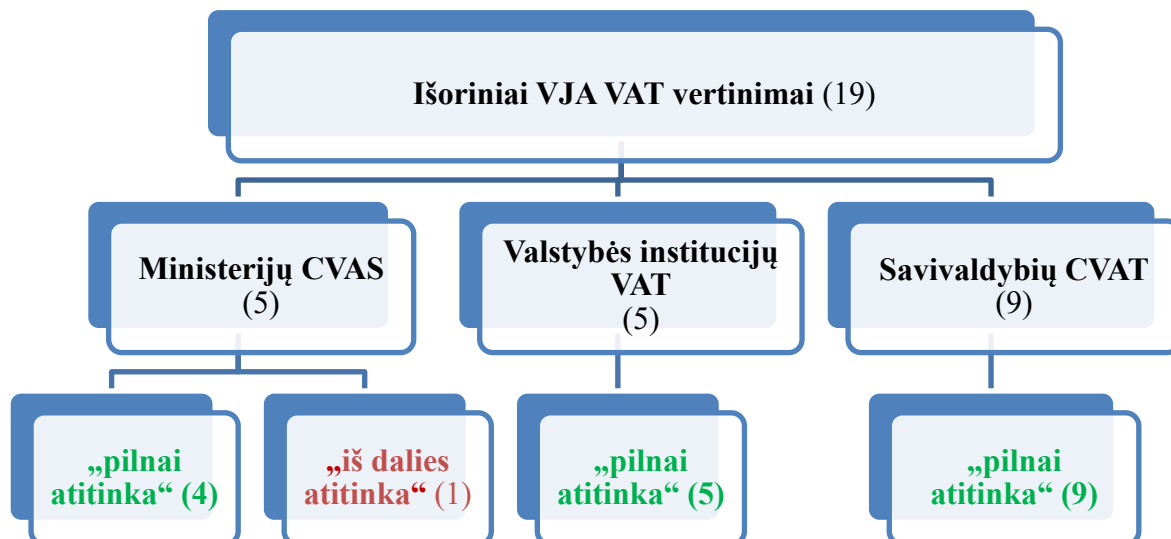
Taikytos išorinių vertinimų išvadų kategorijos nurodytos 12 paveikslėlyje.

<p>Pilnai atitinka</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Reiškia, kad VAT veikla visais reikšmingais aspektais atitinka <i>Istatymo</i> ir kitų taikytinų teisės aktų reikalavimus. VAT veikla yra efektyvi ir vykdoma atsižvelgiant į <i>Standartus</i>. Bendra atitiktis nereikalauja visiškos ar tobulos atitikimoties, idealios situacijos (gali būti nustatyti neatitikimai, kurie neturi reikšmingos įtakos VAT veiklai). Tai reiškia, kad gali būti galimybių tobulėti, tačiau iš esmės nustatyta sėkminga praktika.
<p>Iš dalies atitinka</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Reiškia, kad VAT deda pastangas, kad atitiktų <i>Istatymo</i> ir kitų taikytinų teisės aktų reikalavimus, tačiau VAT nepasiekia kai kurių pagrindinių vidaus auditui keliamų tikslų. Būtina gerinti veiksmingą teisės aktų, reglamentuojančių vidaus auditą, ir gerosios praktikos taikymą. VAT veiklos efektyvumas turėtų būti tobulinamas. Kai kurie trūkumai gali būti nekontroliuojami, atliekant vidaus audito veiklą, ir dėl jų gali būti pateiktos rekomendacijos VJA vadovui.
<p>Neatitinka</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Reiškia, kad VAT nepavyksta įgyvendinti daugelio ar visų <i>Istatymo</i> ir kitų taikytinų teisės aktų reikalavimų. Šie trūkumai turi didelį neigiamą poveikį VAT veiklos efektyvumui ir jos potencialui sukurti pridėtinę vertę organizacijai. Turi būti užtikrinamos deramos pastangos (įskaitant VJA vadovo veiksmus) siekiant VAT veiklos kokybės ir efektyvumo.

12 paveikslėlis. Išorinio vertinimo išvadų kategorijos

Iš 2024 metais atliktų 19 VJA VAT (5 ministerijų CVAS, 5 valstybės institucijų VAT ir 9 savivaldybių CVAT) išorinių vertinimų, 18 VJA VAT (4 ministerijų CVAS, 5 valstybės institucijų VAT ir 9 savivaldybių CVAT) veikla įvertinta kaip *pilnai atitinkanti Istatymo* ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių vidaus auditą, reikalavimus ir vykdoma atsižvelgiant į *Standartus*, 1 VJA VAT (1 ministerijos CVAT) veikla įvertinta kaip *iš dalies atitinkanti* reikalavimus. Detalesnė informacija apie 2024 metais atliktų VJA VAT išorinių vertinimų rezultatus pateikta 13 paveikslėlyje.

³³ 2023 metais baigta įgyvendinti ankstesnė Finansų ministerijos ir UAB „Transcendent Group Baltics“ 2021 m. spalio 26 d. išorinio savivaldybių CVAT veiklos vertinimo paslaugų sutartis Nr. 14P-80.

13 paveikslėlis. 2024 metais atliktų VJA VAT išorinių vertinimų rezultatai

Pažymėtina, kad nors kai kurių VJA VAT veikla 2024 metais įvertinta kaip *pilnai atitinkanti* reikalavimus, tačiau jų veikloje taip pat buvo nustatyta neatitikimų, neturinčių reikšmingos įtakos VAT veiklai, ir išorinių vertinimų ataskaitose buvo pateiktos jų veiklos tobulinimo rekomendacijos.

Pagrindiniai pastebėjimai, dėl kurių pateiktos VJA VAT veiklos tobulinimo rekomendacijos, pateikti 14 paveikslėlyje.

Apibendrinus visų (19 VJA VAT) 2024 metais atliktų išorinių vertinimų rezultatus, pagrindiniai pastebėjimai buvo pateikti dėl:

nesukomplektuotos VAT:

- išorinio vertinimo metu VAT dirbo po vieną darbuotoją (8 VJA VAT).

Vadovaujantis *Standartais*, vidaus audito veikla turi būti veiksminga. *Istatymas* reglamentuoja VAT vadovo ir vidaus auditoriaus kompetencijas. Nesukomplektuotas VAT padalinys gali lemti vidaus audito kiekybinius ir kokybinius rezultatus, didinti vidaus audito veiklos tęstinumo užtikrinimo riziką;

neatnaujintų VAT veiklą reglamentuojančių vidaus teisės aktų:

- neatlikti VAT nuostatų ir (arba) VAT metodikų pakeitimai, susiję su Vietos savivaldos įstatymo³⁴ pokyčiais – nustatytu CVAT atskaitingumu merui ir merui priskirta kompetencija vidaus audito srityje (5 VJA VAT);

ilgalaikio VAT veiklos planavimo:

- vertinamu laikotarpiu nebuvo rengiamas ilgalaikis VAT veiklos planas (1 VJA VAT);
- ilgalaikiame VAT veiklos plane neprašyta vidaus audito visuma (1 VJA VAT);
- ilgalaikiuose VAT veiklos planuose buvo patvirtintos nemotyvuojančios, nekonkrečios, nepagrįstai žemos ar neatitinkančios gerosios vidaus audito praktikos rodiklių siekiamos reikšmės (2 VJA VAT);

metinio VAT veiklos planavimo:

³⁴ 2023 m. balandžio 1 d. įsigaliojusi įstatymo redakcija.

- metiniai planai parengti neatlikus dokumentuoto VJA rizikos vertinimo (3 VJA VAT).

Dėl to vertintojai negalėjo įsitikinti, ar VAT vadovai nustatė VJA veiklos sritis, kuriose yra didžiausia rizika siekiant VJA tikslų, ar į metinius planus įtraukti rizikingiausi audituojami subjektai bei audituojamos sritys;

- keičiant metinius planus nenurodytos šių planų keitimo priežastys (2 VJA VAT).

Todėl vertintojai išvelgė riziką, kad metiniai planai gali būti koreguojami ne dėl svarbių ir reikšmingų vidaus ir išorės aplinkos pokyčių, o dėl kitų priežasčių;

vidaus auditų atlikimo, dokumentavimo ir rezultatų pateikimo:

- vidaus auditas planuojamas neatlikus išankstinio rizikos vertinimo arba išankstinis rizikos vertinimas yra neišsamus ir atliktas nesilaikant Pavyzdinės VA metodikos reikalavimų (3 VJA VAT);
- vidaus audito ataskaitose pateiktas vidaus kontrolės įvertinimas, tačiau neatliktas išsamus vidaus kontrolės vertinimas pagal 5 vidaus kontrolės elementus (kontrolės aplinką, rizikos vertinimą, kontrolės veiklą, informavimą ir komunikaciją bei stebėseną) arba šis vertinimas nedokumentuotas (4 VJA VAT);
- vidaus audito ataskaitose nenurodytas rekomendacijų reikšmingumo lygis (1 VJA VAT);
- vidaus audito dokumentai parengti nesivadovaujant Pavyzdinėje VA metodikoje nustatytais reikalavimais, parengti ne visi numatyti vidaus audito darbo dokumentai (3 VJA VAT);
- vidaus audito dokumentai valdomi (registruojami, tvarkomi ir saugomi) nesilaikant teisės aktuose nustatytų vidaus audito dokumentų tvarkymo ir saugojimo reikalavimų (2 VJA VAT);

pažangos stebėjimo:

- vertintu laikotarpiu nebuvo rengiamos pažangos stebėjimo ataskaitos arba pažymos apie vidaus audito ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą (1 VJA VAT).

14 paveikslėlis. 2024 metais atliktų išorinių vertinimų metu nustatyti pagrindiniai pastebėjimai

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad vienas iš pirmiau nurodytų VAT veiklos trūkumų – dėl nevisiškai sukomplektuotos VAT – nepriklauso nuo VAT vadovų sprendimų ar vidaus audito veiklos. Todėl minimu atveju būtinas aktyvus VJA vadovų įsitraukimas priimant reikalingus sprendimus dėl tinkamo VAT sukomplektavimo (t. y. užtikrinant, kad VAT dirbtų bent 2 darbuotojai).

Apibendrinus visų (19 VJA VAT) 2024 metais atliktų išorinių vertinimų rezultatus, nustatyti šie pažangos ir gerosios praktikos, taikomos VAT veikloje, pavyzdžiai:

- VAT turi patvirtintą detalų vidaus audito procedūrų vadovą, kuriame nustatytos visos vidaus audito procedūros ir vidaus auditui atlikti naudojamos pavyzdinės dokumentų formos.
- VAT nustato audituojamiems subjektams pateiktų vidaus audito rekomendacijų poveikio rodiklius, turi parengtas pateiktų vidaus audito rekomendacijų poveikio rodiklių nustatymo ir vertinimo gaires.

- Atliekami vidaus auditai, apimantys keleto savivaldybėje veikiančių ir identišką ar panašias funkcijas atliekančių VJA veiklą, siekiant atskleisti sistemines problemas savivaldybės mastu ir prireikus inicijuoti sisteminius pokyčius (pavyzdžiui, savivaldybės švietimo įstaigų administracinių sąnaudų ir funkcijų vidaus auditas).
- Ilgalaikis VAT veiklos planas sudaromas naudojant *Lean sistemos X matricos modelį*, kuriame nustatyti veiklos trumpalaikiai (1 metai) ir ilgalaikiai (3 metai) tikslai, laukiami veiklos rezultatai ir jų rodikliai, t. y. susieti VAT tikslai, veiksmai ir procesai.
- Vertinant audituojamųjų subjektų veiklos rizikas ir rengiant metinius planus, atsižvelgiama į *Risk in Focus* Europos vidaus audito institucijų konfederacijos tyrimo rezultatus³⁵.
- VAT periodiškai atlieka veiklos efektyvumo (VAT veiklos, gebėjimų ir išteklių) įsivertinimą naudodamos Finansų ministerijos specialistų parengtą ir Finansų ministerijos interneto svetainėje paskelbtą *Vidaus audito tarnybos veiklos efektyvumo vertinimo klausimyną*³⁶, kai nustatomos VAT veiklos silpnosios sritys, veiklos tobulinimo poreikiai ir veiklos gerinimo priemonės.
- VAT vadovai, siekdami užtikrinti nuolatinį VAT darbuotojų tobulėjimą ir vidaus audito kokybę, atlieka kiekvieno atlikto vidaus audito kokybės peržiūrą, naudodami tam tikslui parengtą išsamų kontrolinį klausimyną, arba po kiekvieno atlikto vidaus audito užpildo VAT vidaus audito metodikoje patvirtintas veiklos vertinimo formas, kuriose balais įvertina VAT darbuotojų darbą ir indėlį, taip pat su kiekvienu darbuotoju aptariami vertinimo rezultatai ir galimos veiklos tobulinimo kryptys.
- Siekiant įvertinti atliktų vidaus auditų kokybę, vykdomos detalios audituojamų subjektų apklausos (teikiamo anketos).
- VAT sudaryta savaitinių susirinkimų principu veikianti *Lean sistemos Asaichi rodiklių, auditų ir rekomendacijų stebėsenos lenta*, užtikrinanti galimybę nuolatos stebėti pagrindinius VAT veiklos rodiklius, greitai pastebėti ir efektyviai spręsti darbo metu iškilusias problemas, tobulinti veiklos procesus ir įtraukti darbuotojus.
- VAT darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo planai sudaromi ir įgyvendinami atsižvelgiant į darbuotojų įsivertinimo rezultatus (darbuotojai kasmet užpildo ir VAT vadovui pateikia įsivertinimo formas).
- VAT visiems VJA darbuotojams vykdė pasauliniu mastu pripažintos gerosios praktikos – trijų linijų modelio³⁷, jo naudos, privalumų ir galimybių jį taikyti VJA veikloje sklaidą.
- VJA vadovui kasmet (kartu su metine VAT veiklos ataskaita) rengiama ir teikiama išsami VAT veiklos rezultatų, audito visumos vidaus kontrolės veikimo ir VAT veiklos kokybės vertinimo apžvalga.
- Vidaus audito rezultatų sklaida ir VAT veiklos viešinimas VJA intraneto ir (ar) interneto svetainėje (atliktų vidaus auditų santraukos arba vienlapiai – infografikai, informacija apie

³⁵ Prieiga per internetą: <https://www.theiia.org/en/internal-audit-foundation/latest-research-and-products/risk-in-focus/>

³⁶ Prieiga per internetą: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vidaus-kontrolė-ir-vidaus-auditas/vidaus-auditas/vidaus-audito-klausimynai-ir-kita-metodine-informacija> > Vidaus audito tarnybos veiklos efektyvumo vertinimas.

³⁷ Angl. *The IIA 'S Three Lines Model*, Vidaus auditorių institutas, 2020 m.

atliktų vidaus auditų rekomendacijų įgyvendinimą, metinės CVAT veiklos ataskaitos ir kita su VAT veikla susijusi informacija).

- Informacinių sistemų naudojimas vidaus auditams atlikti ir dokumentams valdyti (visi VAT vidaus audito dokumentai rengiami elektroniniu formatu ir saugomi VJA dokumentų valdymo informacinėje sistemoje).

XI SKYRIUS VAT VEIKLOS TOBULINIMO REKOMENDACIJOS

Siekdami, kad VAT, sistemingai ir visapusiškai vertindamos VJA valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, padėtų įgyvendinti VJA veiklos tikslus ir kurtų kuo didesnę pridėjamąją vertę ne tik pačiam VJA, bet ir VJA pavaldiesiems ir (arba) atskaitingiesiems VJA bei skatintų jų pažangą, **VJA vadovams siūlome:**

1. Atsižvelgiant į tai, kad 2024 metais iš 354 VJA VAT patvirtintų pareigybių (etata) buvo užimtos tik 254,75 (arba 72 proc.) pareigybės (etato), o 43 VJA VAT (iš 106 VJA įsteigtų VAT), buvo užimta tik viena pareigybė (etatas), dėl ko neįmanoma užtikrinti vidaus audito kokybės ir VAT veiklos tęstinumo, vadovaujantis Įstatymo nuostatomis³⁸, pagal galimybes *priimti reikalingus sprendimus dėl tinkamo VAT suformavimo* (užtikrinant, kad VAT dirbtų bent 2 darbuotojai) *ir užtikrinti VAT veikimą*.

2. Įvertinant tai, kad VJA vėluojamų įgyvendinti vidaus audito rekomendacijų skaičius 2024 metų pabaigoje sudarė apie 18,26 proc. visų neįgyvendintų rekomendacijų, o uždelstas rekomendacijų įgyvendinimas gali mažinti jų efektyvumą, aktualumą ir rodyti VJA atsakomybės ir kontrolės mechanizmų neveiksmingumą, *dažniau domėtis įgyvendinamų rekomendacijų būkle* (periodiškai prašant VJA VAT apibendrintos informacijos apie rekomendacijų įgyvendinimą), *užtikrinti įgyvendinamų rekomendacijų stebėseną* (priežiūrą ir kontrolę) ne tik VJA, bet ir visoje VJA valdymo srityje (VJA pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA) *ir prireikus imtis papildomų priemonių rekomendacijoms įgyvendinti*.

3. Vadovaujantis Įstatymo nuostatomis³⁹ ir tarptautine gerąja vidaus audito praktika (Standartais), kuri akcentuoja būtinybę vidaus auditoriui nuolat tobulinti profesinę kompetenciją, reikalingą jo pareigoms atlikti (kai vykdoma tyrimo, vertinimo (užtikrinimo) ir konsultavimo veikla), *sudaryti sąlygas VAT darbuotojams tobulinti kvalifikaciją*, pagal VJA galimybes skirti tam reikalingus asignavimus, VAT vadovo siūlymu⁴⁰ *prireikus leisti pasitelkti specifinių sričių specialistus (ekspertus) atliekant specifinių sričių* (pavyzdžiui, kibernetinio saugumo, asmens duomenų apsaugos ir kt.) *vidaus auditus*.

Siekdami padėti VJA VAT tinkamai įgyvendinti teisės aktuose nustatytus reikalavimus, remdamiesi Finansų ministerijai 2024 metų VJA VAT veiklos ataskaitose pateiktų duomenų analizės išvadomis, įvertindami išorinių VJA VAT veiklos vertinimų rezultatus, taip pat atsižvelgdami į tarptautinę gerąją vidaus audito praktiką, **VJA VAT vadovams siūlome:**

³⁸ Įstatymo 13 straipsnio 1 punktą.

³⁹ Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 9 punktą ir 12 straipsnio 2 dalies 6 punktą.

⁴⁰ Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 10 punktą.

1. Atsižvelgiant į apibendrintus 2024 metų VJA VAT veiklos analizės rezultatus, *siekti didinti VAT veiklos efektyvumą ir rezultatyvumą*: planuojant vidaus auditus (pavyzdžiui, siekiant nustatyti VJA sisteminius trūkumus ir efektyviau panaudoti turimus žmogiškuosius išteklius, orientuotis į specializuotų vidaus auditų atlikimą), nustatant vidaus audito apimtis, parenkant tinkamus vidaus audito metodus, vidaus audito ataskaitoje pateikiant įrodymais grįstus pastebėjimus, teikiant konstruktyvias, į VJA veiklos tobulinimą orientuotas ir realiai įgyvendinamas rekomendacijas, VAT veikloje naudojant pažangius darbo įrankius (vidaus audito dokumentams rengti, sisteminti, pažangos stebėjimui atlikti ir pan.).

2. Įvertinant tai, kad *konsultavimo veiklai* 2024 metais VJA VAT skyrė tik apie 2,5 proc. viso darbo laiko, o pagal tarptautinę vidaus audito gerąją praktiką (Standartus) konsultavimo veikla laikoma pažangia vidaus audito veikla, kuria siekiama konsultuojamiesiems asmenims padėti gerinti VJA valdymo, jo rizikos valdymo ir vidaus kontrolės procesus, *VAT veikloje daugiau dėmesio skirti konsultavimo veiklai* (pavyzdžiui, konsultavimo veikla gali būti vykdoma atliekant VJA veiklos analizę, kurios pagrindu teikiami pasiūlymai, įžvalgos ir galimų sprendimų alternatyvos, rengiant mokymus VJA darbuotojams, organizuojant diskusijas dėl VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės ir kt.).

3. Remiantis išorinių VJA VAT veiklos vertinimų rezultatais, kurie parodo, kad nors VJA VAT vidaus audito ataskaitose ir pateikia *vidaus kontrolės įvertinimą*⁴¹, tačiau jis dažnai būna neišsamus (neįvertinti visi 5 vidaus kontrolės elementai⁴²), neaprašytas vidaus audito darbo dokumentuose, *tobulinti vidaus kontrolės vertinimo vidaus auditų metu atlikimą ir jo dokumentavimą*.

4. Atsižvelgiant į tai, kad 2024–2025 metų didžiausių rizikų sąrašė VJA *kibernetinio saugumo* sritis užima pirmąją vietą ir vidaus auditoriams ypač svarbu didinti kompetencijas atliekant šios VJA veiklos srities vidaus auditus, taip pat turint omenyje Standartų nuostatas, skatinančias vidaus auditorius išklaudyti *etikos* srities profesinius mokymus ir neatsilikti nuo technologijų raidos bei savo darbe taikyti *pažangius darbo įrankius, planuojant VAT veiklą* ir (ar) *rengiant VAT darbuotojų kompetencijų tobulinimo planus, įtraukti mokymus kibernetinio saugumo, dirbtinio intelekto taikymo, vidaus auditorių etikos temomis kaip prioritetinius*, taip pat sudaryti sąlygas VAT darbuotojams juose dalyvauti.

Papildomai rekomenduojame VJA VAT vadovams savo padalinių veikloje pagal galimybes taikyti ir kitus Apžvalgoje pateiktus VJA VAT pažangos ir gerosios praktikos pavyzdžius bei kitą tarptautinę vidaus audito gerąją praktiką⁴³.

---

⁴¹ Vidaus kontrolė gali būti įvertinama: labai gerai, gerai, patenkinamai ir silpnai (Pavyzdinės VA metodikos 32 punktas).

⁴² Įstatymo 6 straipsnis.

⁴³ Vidaus auditorių instituto parengtų Pasaulinių vidaus audito standartų reikalavimus ir jų įgyvendinimo aspektus, efektyvios vidaus audito veiklos organizavimo viešajame sektoriuje praktinius patarimus, atskirų vidaus audito sričių teminius reikalavimus ir jų naudotojų vadovus ir kitus tarptautinės vidaus audito gerosios praktikos dokumentus.